

Mira Marko Debelakova:

Carnia

(Konec)

Kasneje smo se »kopali«, kakor je trdil Črnivec. V čisti gorski vodi smo se umili in tovariša sta se obrila, Deržaj na žalost le polovico lica, ker ni vaje brivskih aparatov. Slovesno je izjavil, da nikakor nima namena izkrvaveti. Razjarjen je pošiljal vse izumitelje teh aparatov v dno pekla. Ošinil me je s smrtonosnim pogledom ter prisegel, da se v gorah a la Carnia od sličnih higijenskih nagibov nikdar več ne bo dal zapeljati. Črnivec se je škodoželjno režal in z zadovoljnim obrazom strgal svoje svetle kocine.

Solnce je neusmiljeno pripekalo. Odrinili smo, saj cilj je bil še daleč in pod noč smo si morali priskrbeti zavetje. Hrbti so se zopet upognili pod težo oprtnikov in noge so zopet v živemPRODU iskale trdne stopinje. Prečkali smo gornjo krnico Val Monfalcon in se vzpenjali proti Forcelli del Leone (2250). Škrbina leži jugovzhodno vrha Monfalcon di Cimoliana (2450), ki je najlepše oblikovana gora Karnije. Spominja na stožec Matterhorna. Monfalcon di Cimoliana pošilja proti jugovzhodu dolg greben, ki loči Val Monfalcon od Vale Cimoliana. Prehod tvori škrbina del Leone, ime od dveh drznih stolpov, katerih vzhodnejši ima obliko leva. Kmalu smo bili na škrbini in smo sestopili v Val Cimoliana. Vse Karnijske doline imajo precejšen vzpon in visoke krnice.

Dolina Cimoliane se odcepi, vzporedno z Val Monfalcone in Val Montanaia, severno od doline Meluzzo. Punta Koegel pošilja proti jugovzhodu strm greben, ki deli dolino Cimoliane v dve visoki krnici.

Od Meluzza sledimo glavni dolini, dokler ne zavije proti severu in preide v desno visoko krnico, ki leži med Cimo Monfalcon di Cimoliana, Punta Koegel in grebeni, ki jih ta dva vrhova pošiljata proti jugovzhodu. Greben Punta Koegel preneha v strmih mokrih skokih. Tu zavijemo pri vzponu levo po dobro vidni pastirski stezi v levo krnico Cimoliane — Cadin di Cimoliana.

Iz desne krnice se dviga strmo prodišče k škrbini, ki leži južno od Punte Koegel nasproti Levji škrbini. Ko zagledaš to škrbino iz Levje, misliš takoj na dober in kratek prehod v Cadin. Tudi nas je vabil ta prehod, a na srečo se radi težkih oprtnikov nismo odločili zanj. Iz Cadina smo kasneje videli, da je škrbina sicer preplezljiva, a oprtnike bi bili morali spuščati po vrvi.

Od Levje Škrbine smo prečkali desno krnico Cimoliane in obšli pod mokrimi skoki greben Punte Koegel. Tu smo našli že omenjeno stezo. Po njej smo strmo, a udobno dospeli do roba krnice Cadin di Cimoliana.

Pobožno so zrle oči v divje razorane vrhove. Srce zadrhti plezalcu, ko zagleda krasno južno steno Cime d'Arade (2503).

Tu smo hoteli ostati nekaj dni.

Sredi krnice leži ogromen bolvan, katerega severna stran je izpodjedena, jugovzhodna pa previsna. Kuhala sem čaj, prijatelja pa sta zlezla pod bolvan, da zopet sezidata nov »dom«.

Kakor samotni otok v prostranem morju se mi je zdela ta samotna divja krnica. V zahajajočem solncu so se nazobčani grebeni kopali v zlatu. Da, tu v tej krnici gotovo še prebivajo fate (vile) Carnije... V prvem jutranjem solncu sede na vrhovih in predejo iz svojih dolgih zlatih las rdeče lesketajoče se zlato. Ob zatonu hite v dolino in perejo napredeno zlato. Pastirji, ki ženejo živino v mraku v dolino, govore glasno ali prepevajo, da opozoré fate na prihod človeka. Kajti gorje onemu, ki jih vidi v vsej krasoti. Hrepenenje, neutешljivo hrepenenje ga žene v razorane višine, da bi zopet videl mamljive krasotice. Marsikdo jih zaman išče in hrepenenje mu razjeda ubogo srce; vedno znova pleza preko strmih smrtonosnih sten na divje vrhove, čeprav ve, da je svidenje z vilami zanj usodno. Kajti kdor jih v drugič vidi, se ne vrne nikdar več.

Lepe so bajke samotne Carnije — a resnične. Tudi mi smo videli nekje te vile. Bog vedi, kje?

Žive le v samotni, daleč od ljudi. Tudi v naših planinah so še samotni kotički; vsaj bili so — in tam nekje smo videli lepe vile, ker tudi nas vodi hrepenenje vedno znova preko strmih čeri na vrhove.

Počasi se je spuščal mrak na krnico. Preperele sive skale so zadnjič oživele v rožnatih odtenkih.

Veselo je zaplapolal ogenj v našem »domu«. Kuhali smo, jedli in kramljali. Pozno smo zlezli v spalnico. Tovariša sta namreč z rušnatimi blazinicami pokrila skalna tla. Izgledalo je res vabljivo, le zatohel vonj po vlažnih kletih mi ni prijal. Kljub temu sem takoj zaspala. Kmalu pa sem se zbudila: vlaga in mraz sta lezla skozi tenko tkanino spalne vreče. Votlina je bila premočena od dežja in

vlažna ko grobnica. Ležala sem na robu in zeblo me je, da je bilo joj. S prijateljskim sunkom sem Deržaja zbudila z opravičilom, da je dovolj dolgo ležal na toplem med Černivcem in menojo. Zamenjala sva prostore. Takoj sem sladko zaspala. V snu sem čula Deržaja godrnjati nad mokro »grobnico«.

Južna stena Cime d'Arade (2503)

S svitom smo zlezli iz votline in zakurili. Gosta megla se je zajedla v stene in lezla v vrhove. Lepo vreme se je poslavljaljo.

Odšli smo pod južno steno Cime d'Arade.

Steno preprezata v sredini dve vrsti kaminov v obliki ipsilona (Y). Mali vstopni kamini tvorijo spodnji krak. Obuli smo plezalne čevlje in splezali skozi spodnje kamine na prodnato gredo, kjer se cepita gornja kraka ipsilona. Po desnem, ca 60 metrov visokem kaminu smo dosegli vrhno prodnato polico, po kateri smo lahko prečkali v težko dostopni levi krak ipsilona. Levi kamini so nas pripeljali na malo škrbino.

Na levo pod nami je ležala škrbina d'Arade.

Plezali smo od škrbinice direktno kvišku po srednje težki skali na veliko zeleno gredino, ki teče v polovični višini vseh Cimolianskih vrhov.

Mimo dveh slepih zagat smo prečkali po gredini na desno (O) k temni zajedi. Skozi njo smo dospeli v jako težkem plezanju na mal pomol, kjer smo se lahko izborno varovali. Od pomola smo splezali jako težko in izpostavljeno preko naslednje stopnje na ozko prečno gredo, ki nas je pripeljala desno do vogala. Po lahkem skrotju smo hiteli k škrbini na levo od vrha. Povzpeli smo se za dolžino vrvi po robu drznega stolpa, nato sestopili ca deset metrov v drugo škrbinico. Od tu smo plezali po robu z dobrimi stopi in prijemi k odluščeni plošči in v širokem razkoračaju v ozko poč (levo) in skozi njo na vrh Cime d'Arade.

Na žalost nismo imeli razgleda. Med plezanjem nas je prehitela megla, ki je zagrnila vrhove.

Prvi vzpon na Arade je izvršil Saar s tovariši, in sicer iz škrbine (SO) med Arade in Punte Koegel. Sledile so tekom let še tri partije: z jugozahoda, preko severne stene in preko severozahodne stene. Izvršili smo peti vzpon na Cimo d'Arade, in sicer preko njene južne stene.

Radi sestopa smo bili nekoliko negotovi. Sestop preko južne stene ni bil vabljev. Sklenili smo prečkati severno pod vrhom po prodnati gredini k škrbini d'Arade, od katere se dospe v Cadin baje »po lahkem skrotju«. Tako je zapisano v »Hochtouristu«.

Megla je postajala neprijetno mokra. Zapustili smo vrh. Zahodno smo plezali skozi krasen, dolg kamin navzdol in prečkali na levo (v sestopu) v drug kamin, ki nas je privedel na že omenjeno gredino. Sledili smo ji zahodno do male škrbine, od koder sta bila možna dva sestopa. V naše presenečenje sta bila oba sestopa zavita v gosto meglo. Odločili smo se za zahod. Sestopili smo skozi žlebast, prodnat kamin. Ogromne množine kamenja so se sprožile pri vsakem gibu. Nešteto »oprosti« in »prosim, prosim« smo izmenjali, preden smo stali na veliki zeleni gredini, ki sem jo omenila pri vzponu. Pod nami v smeri Aradine škrbine so se vrstili prodnati žlebovi, ki so liki temen lijak izginjali v megli. Kljub »lahkemu skrotju« se nismo mogli odločiti za te temačne žlebove. In prav smo storili; kajti škrbina je vse prej ko lahko dosegljiva. O tem smo se prepričali naslednji dan.

Sklenili smo sestopiti po naši smeri, zlasti ker smo gornjo težko polovico obšli severno. Lezli smo po gosti megli in kmalu smo našli malo škrbinico nad levim kaminom ipsilona. V spuščanje skozi kamine smo bili tolikanj zamaknjeni, da smo prezerli prečko v desne kamine. Šele ko smo prišli v previse in videli pod seboj le prodišče Cadina, smo prečkali jako izpostavljeno, a po izbornih stopih v desni kamin. V razkoračaju smo hiteli nizdol v meglo. Končno smo bili v vstopnih kaminih in kmalu nato pri okovankah. Počasi smo odšli »domov«.

Vsled neprijetne vlage smo sklenili preseliti se iz »grobnice« na jugovzhodno stran bolvana. Deržaj in Černivec, ki z lahkoto tekmujeta z najboljšimi italijanskimi zidarji, sta pričela z delom. Zgradila sta zid do prevese. Imeli smo poleg vrat celo okno. V razmeroma kratkem času je bil naš novi »dom« gotov. Na ognjišču je zaplapolal ogenj.

Zvečer je jelo počasi deževati in bali smo se neprostovoljnega odmora. Noč je bila prijetno topla, tako da smo sladko spali.

13. avgust je začel v znamenju Jupitra Pluviusa. Bil je pač 13. dan! Dan je potekal počasi in to po receptu našega inženjerja. Z Deržajem sva se namreč zama trudila dokazati Černivcu pravilnost Nansenovega izreka: »Kdor ne dela — naj ne jé.« Černivec se je zagovarjal s premetenim zagovorom: »Kadar plezam ali hodim, ne morem jesti; kadar pa lenuharim, moram imeti kako zaposlitev.« In tako smo ves ljubi božji dan jedli, gledali v dež in bili nezadovoljni s svetim Petrom.

Zvečer smo z grozo opazili, da je voda našla pot preko prevese in da zateka v našo »hišo«. Podstavili smo vso posodo, a kmalu tudi to ni več zadostovalo. Voda je jela zalivati ležišče. Spravili smo prtljago in brašno v edini suhi kotiček. Z otožnimi obrazi smo sedeli ob ognju.

Noč je postala hladna; končno je ponehalo deževati.

Černivec se je vlegel med prtljago, z Deržajem sva zlezla globoko pod preveso, kjer sva našla vsaj deloma suha tla. Spali smo pičle tri ure. S premrlimi udi sva z Deržajem zlezla nazaj k ognjišču in zakurila. Ob vročem čaju se je vrnil tudi humor. Ždela sva tam, ogrevala po vrsti ekstremitete nad ognjem in željno čakala dneva.

Južna stena Punte Mantica (2510) in severovzhodni greben Monfal- cona di Montanaia (2549)

Jelo se je svitati. Černivec je prilezel iz svojega ležišča med oboževanimi vrečicami brašna. Po zajtrku smo v jasnem solnčnem jutru odšli pod steno Mantice.

Južne stene vrhov Cadina prereže, kakor že omenjeno, v njihovi polovici travnata gredina, ki naliči »Götterbändern« v skupini Višnje Gore. Pretrgana je ta gredina le po ozkih, globoko zarezanih škrbinah. Med Punto Mantico in Cimo d'Arade je Forcella d'Arade. »Hochtourist« opisuje to škrbino kot lahko dostopno iz Cadina. Ogledali smo si sedaj ta dostop in videli, da je škrbina brez dvoma dostopna, a v sestopu bi se bili morali spuščati po vrvi. Vstop v steno pod škrbino tvorijo temne, mokre prevese, ki preidejo po eni dolžini vrvi v pokrito zagato, iz katere se pripleza v že omenjene prodnate žlebove, ki peljejo k škrbini. To je le en primer pomanjklivega opisa Carnije v »Hochtouristu«.

Bili smo končno pri vstopu v južno steno Mantice. Dve vzporedni vrsti kaminov prerežeta steno, kakor je to tipično za Dolomite. Leva vrsta kaminov privede direktno v škrbine med oba vrha. Kamini so krasni, le mestoma mokri. Ne da bi naleteli na večje težkoče — saj kamini so vedno le naporni — smo priplezali na škrbino, kjer se nam je odprl krasen razgled na Sextenske Dolomite, ki so se bliščali v novem snegu.

Splezali smo na zahodni glavni vrh Mantice, ki ga tvori ozek greben. Na najvišji točki smo našli možica in v njem steklenico s posetnico Conte Mantica iz leta 1895. Po petintridesetih letih je bil izvršen naš drugi vzpon in to preko južne stene! Kod je prišel Mantica na vrh, ni znano.

Skale so bile pokrite z ledom in mrzel veter nas je prepodil z vrha. Sestop v škrbino Mantica je težak. Po izpostavljeni zajedi smo se spustili po vrvi v lažji žleb in po njem prišli v škrbino. Z lahkoto smo dosegli vzhodno ramo Monfalcon di Montanaia. Po ozki gredi smo prečkali v njegovo severno steno in po treh zaporednih, vsled poledice težkih zajedah splezali na vrh Montanaie. Povsod je bil nov sneg in v steni kljujoč mraz. Na solčni strani vrha smo se vsedli v zavetje.

Monfalcon di Montanaia je najvišji vrh Montanaiske skupine. Vrh je jako dobro obiskan, ker je lahko dosegljiv od edine koč Carnie: Rifugio Padua (1320).

Ta dan je bil solnčen, da malo takih. V pravljичni krasoti so se tik pred nami blesteli Dolomiti v novem snegu. Daleč na vzhodu pa so nas pozdravljale naše gore — Julijske Alpe. Izgledale so bajne in nedotaknjene. Kdor jih ne pozna, bi mislil, da je tudi tam pravljіčno samotno kraljestvo — druga Carnia. A razdalja vara! Lahko, čisto lahko je zbolelo v srcu. Pred zaprtimi očmi sem videla vriska-joče povorke, kako slede kričečim markacijam na vrhove. In prav ti romarji izpremene tajinstveno tišino gora v kričeče sejmsko vrvenje. A ko pride zima, zamede sneg sledove te kričave množice. Celo dolina Vrat utihne. Nič krika in vriska — nikjer ni čuti zateglih zvokov harmonike, ki včasih — včasih! — tako bole. Tedaj tudi izginejo objestno govoreči plezalski junaki, odičeni z všitimi planikami izpred svoje »arene«, Triglavske stene. Hvaležna publika pa, ki se tam doli divi njihovi smelosti in junaštvu, ima mir do prihodnje sezone.

O Carnia, tiha lepa Carnia, ko bi mogla dati mojim domačim goram le majhen del svoje tišine in samote!

A vendar vas ljubim, Julijske! — take, kakršne vas vidim danes: ožarjene, lesketajoče se v daljavi... V srcu vas vidim čiste in neoskrunjene — samotno Zlatorogovo kraljestvo...

Neusmiljeno je lezel krivec v obleko — morali smo sestopiti. S premrlimi prsti smo plezali skozi zajede k rami. Sledile so lahke stopnje in skrotje jugovzhodne stene Monfalcon di Montanaia, preko katerih smo dosegli zeleno gredino in po njej prečkali v južno steno Punte Mantica. Bilo je toliko občudovanja in gledanja, da smo izgrešili naše kamine in splezali v desno vrsto kaminov, ki sem jih omenila pri vzponu. Hitro smo se spuščali nizdol. »Luknja« je sledila »luknji«, nekatere so bile klasične. Pod prevesnimi stenami smo zagledali vstopno prodišče.

Ozka greda je peljala desno (v sestopu) h krušljivemu pragu, katerega smo težko in izpostavljeno preplezali. Sledila je druga stopnja in zopet težka prečka desno v zajedo. Po nji in po viseči gredi smo dosegli vzožje stene. Gotovo je bilo to težko in izpostavljeno plezanje nepotrebno, če bi sestopili po levi vrsti kaminov. Škode ni bilo nikake! Nasprotno, preplezali smo obe možni smeri, eno v vzponu, drugo v sestopu.

Hiteli smo po produ nizdol. Moja, pred leti poškodovana noga me je jela od napora boleti. Pri bolvanu smo pospravili stvari in natovorili oprtnike.

Poslovali smo se od samotne krnice.

Sledili smo pastirski stezi v dolino. Pri tem sestopu sem videla tri doline Meluzze in vse svetnike. Za ta privid je preskrbela moja bolna noga. Počasi sem šepala za tovarišema. Polagoma je jelo zopet deževati, a vendarle smo prišli vsaj deloma suhi v pastirsko kočo v dolini Meluzzo.

V bližini jezera Meluzzo, med sočnimi travniki, stoji borna, mala kočica. Zakurili smo in kuhali. Nogo sem tolažila z obkladki.

Zvečer sta prišla dva mala pastirčeka, ki sta nas dolgo z največjim zanimanjem občudovala. Končno sta »pogruntala«, da smo Rusi in nas nato akceptirala kot sostanovalce. Povedala sta nam, da je ob vhodu doline Montanaie dozidana nova kočica: »Rifugio Pordenone« — a ključ da se dobi v vasi Cimolais. Cimolais je daleč — in zadovoljni smo legli k počitku. V senu smo spali v pernicah. Ob štirih zjutraj je prekinil sladko spanje Deržajev klic: »Na noge!«

Campanile di Val Montanaia (2171)

Odkorakali smo skozi rosno dolino Meluzzo v svetlo solnčno jutro. Nebo se je smehljalo v prosojni sinjini, belota plati v steni Cime dei Preti nam je jemala vid. Tak dan se najde le v gorah.

Prodišče, dolgo, strmo prodišče nas je peljalo v dolino Montanaia. Nestrpno smo hiteli v hrib, da čimprej zagledamo drzno obliko »nemotiviranega«, »blaznega« stolpa. Končno smo zagledali na levih stenah doline senco Campanila. Trenotek smo obstali, nato pa hiteli dalje. Lahek ovinek — in pred nami je stal Campanile. Ožarjen od jutranjega solca se je bohotil sredi doline, bolj podoben svetilniku ko zvoniku. Navpične stene, nato krog in krog trebušasta odebelina, liki razgledne galerije na svetilniku. Na vrhu ozek stožec — streha stolpa. Zares divje izgledaš, slavljeni Campanile doline Montanaia!

*

Zgodovina tega stolpa je toli romantična, da jo v kratkem obrisu podam. Med prebivalci Cimolaisa kroži pravljica o drznem pastirju, ki je prvi splezal na Campanile. Pravijo, da si je narezal roke in noge in prilepljen s krvjo splezal preko ogromne prevese. To je pravljica Campanila, pravljica, ki jo ima vsak drzen, težko dosegljiv vrh.

Prva dva plezalca sta bila italijanska alpinista Napoleone Cozzi in Alberto Zanutti iz Trsta. Prvi poizkus je bil brezuspešen. Pri drugem naskoku sta dosegla pomol pod previsom, ki ga nemški alpinisti nepoetično imenujejo »Knoedel«. Na steno nad pomolom, ki se imenuje Cozzijeva prižnica (Cozzi Kanzel), sta napisala: »Težko se je vrniti tako blizu cilja.« Postavila sta na prižnici možica in se vrnila.

Dan kasneje sta prišla h Campanilu znana nemška alpinista Wolf Glanvell in Günther von Saar. Obkrožila sta stolp in zagledala

Campanile di Val Montanaia

(2171 m)

na prižnici možica. Mislila sta, da je stolp preplezan. Splezala sta na bližnjo Cimo Toro, a kljub dobrim daljnogledom nista na vrhu videla kamenitega znaka. Prednika sta torej dosegla le prižnico. Dobro sta pregledala nadaljnje možnosti. Stena nad prižnico je bila videti nepremagljiva, a nad njo, tik pod preveso sta zagledala ozko gredo, ki je vodila okrog vogala do prevesne počī — in to vse v prevesni steni, viseči v zraku, v taki izpostavljenosti, da ji ni najti para. Potrta sta se vrnila v Cimolais. Tu sta prišla v gostilni v pogovor z Italijanoma Cozzijem in Zanuttijem in sta izvedela, da sta ta dva prejšnji dan bila v stenah Campanila. Cozzi je pravil, da je splezal s prižnice še kakih deset metrov kvišku skozi ozko prevesno poč, a dalje ni mogel, ker so sledile gladke prevesne plati. Povedala sta tudi, da se drugo leto vrneti z lestvami in s klini ter premagata Campanile. Pravila sta dalje, da sta se pri sestopu posluževala svojega »instrumenta«. To je bila približno deset metrov dolga vrv, ki je imela na koncu pritrjen zaviti kavelj v obliki vprašanja (?). Slične rabijo mesarji za obešanje mesa. Z ostrim koncem sta kavelj zasadila v kako razpoko ter se po vrvi spuščala nizdol. Plezalec se je moral jako pazljivo spuščati po vrvi, ker je kavelj pri najmanjšem stranskem tegu zdrsnil iz opore. Po končanem spuščanju je plezalec malce potresel vrv in kavelj je z vrvjo zdrsnil nizdol.

To je sicer jako enostavno, a popolnoma nesigurno orodje, ki se ni obveljavilo. Neki nemški plezalec pravilno trdi, če pravi, da se mu zdi klin in zanjka za spuščanje v primeri s tem kavljem pravcato »življenjsko zavarovanje«.

Saar in Glanvell sta sedaj vedela, da je možnost vzpona velika, če bi dosegla od točke, kjer se je vrnil Cozzi, že omenjeno gredo, ki sta jo pri ogledu izsledila.

Dolgotrajno deževje jih je priklenilo v Pieve di Cadore.

17. septembra 1902 sta zopet stala pod Campanilom. Nosač je dobil nalogo, da počaka pod stolpom. Po smeri, po kateri plezalci Campanila dandanašnji plezajo, sta dosegla Cozzijevo prižnico. Gladka nedostopna stena je zabranjevala vsak nadaljnji naskok. Le ozka poč, po kateri je splezal Cozzi 10 metrov navzgor do prevese, je bila možna. Saar je sicer poč preplezal, a nadaljnjo pot mu je zapirala prevesa. Tudi Saar se je čutil premaganega in je zaklical Glanvelli: »Hier kann man nicht mehr weiter. Schluß! Wir müssen zurück!« V tem zagleda zadnjo možnost, pedenj široko gredo, ki vodi levo okrog vogala, pod njo pa — samo zrak. Na gredi bi lahko stal le kak pritlikavec, kajti tik nad njo je ogromna prevesa. Saar je premagal prečko, upirajoč se z rokami na gredo, noge pa so visele v brezno, dokler ni z njimi otipal dobre stope. Za vogalom se ozka greda razširi v pol metra široko gredo. Zazdela se mu je pravcata vozna pot v primeri s prestano oporno prečko (Stütztraverse).

Sledil je Glanvell in pred njima je bil najtežji del ture: ozka previsna poč z daleč naprej molečo preveso. Glanvell je gvozdil z nogu in roko v poč in tako dosegel po ca 15 metrih široko gredo, ki teče nad »Cmokom« okrog vrhnjega masiva Campanila. Plezanje do vrha je bilo sicer jako težko, a igrača v primeri s prejšnjimi težkočami. Na vrhu sta postavila možica: trajen spomenik njune zmage! Po isti smeri sta se vrnila.

Po Saaru in Glanvellu je v osemindvajsetih letih splezalo še 146 partij na Campanile, plezalci vseh narodnosti, največ Italijanov in Nemcev; saj velja Campanile kot preizkušnja hladnokrvnosti izurjenega alpinista.

*

Ležali smo nekaj časa v solncu ob vznožju Campanila, nato smo šli k vstopu. Skozi lepe kamine in dve prevesi smo priplezali do Cozzijeve prižnice. Na desno je bila ozka poč — »Cozziriss« — a mi smo si raje ogledali gladko zloglasno steno levo od nje. Nad levim robom prižnice vodijo na levo poševno kvišku dobri stopi in tudi za prste se tu pa tam kaj najde. Deržaj je plezal prvi. Odletela sta mu dva prijema. Ker je bil dolg, je dosegel višje ležeče prijeme. Zame je bilo to najtežje mesto na Campanilu, ker sem se mogla zanesti le na eno nogo, poleg tega sem bila malo prekratka. Vzporedno s počjo, nekaj metrov na levo od nje smo plezali naravnost preko navpične stene k varovališču pod »cmokom«. Tu se je odločil Deržaj, da plezamo po Brandensteinovi varianti (1924), ki doseže po ca 15 metrih direktno gredo nad »cmokom«. Mene pa je mikala oporna prečka in slavna Glanvellova poč. Prijatelja sta dejala, naj si stvar ogledam in se nato vrnem k njima. Splezala sem k vogalu in našla dve ozki gredi, drugo nad drugo. Stopala sem previdno po spodnjih stopih, z rokami sem se opirala ob preveso ter tako dosegla drugi vogal. Mislila sem si: sedaj pride »oporna prečka«, a široka greda (pol metra) me je pripeljala do zajede, nad katero sem videla v ogromni prevesi ozko poč. »To mora biti Glanvellova poč.« In oporna prečka? Smeje sem poklicala tovariše. Kmalu sem zagledala Deržaja na ovinku. Dejala sem mu, da se nahaja na »oporni prečki«. Nikakor ne morem trditi, da je bil v tem trenutku izraz v njegovem obrazu ravno duhovit. Potolazila sem ga z Glanvellovo počjo, ki je res prvovrstna.

Ko sem občudovala visoko nad seboj Deržajevo hlačno dno, sem z zadovoljstvom ugotovila pravilnost ocene: »Absolutno eksponirano.« To se pravi, da presega višek izpostavljenosti; saj visiš v tej poči v zraku, in pod seboj ne vidiš stene, temveč le prodišče pod Campanilom. Tehnično poč ni tako težka, če pravilno plezaš, zlasti je treba pravilno začeti.

Nad počjo smo dosegli široko gredo nad »cmokom«. Na skalnatem zobu je visela tablica cestne železnice z napisom: »Postajanje na platformi je prepovedano.« Držali smo se nasveta in zavili levo okrog vogala na zahodno stran Campanila. Težkoč ni bilo več. Kje so ostale skrajne težkoče?

Objektivna ocena težkoč je čudna zadeva. Znano je, da se zdi plezalcu pri prvem vzponu smer težja ko pri drugem, vse seveda pri normalnih razmerah. Iz lastne izkušnje vem, kako sem se vračunala pri svojih prvih težjih turah, ker sem sodila težkoče le po lastnem razpoloženju. Vsled tega sem ocenila kako turo pretežko, drugo prelahko.

Glanvell je ocenil Campanile kot skrajno težak. To je bilo popolnoma pravilno za prvi vzpon, gledano z njegovega vidika v tedanjih časih. Njemu je sledilo v teku osemindvajsetih let še 146 partij. Čitala sem mnogo opisov Campanila in vsi se krijejo v oceni. Razvidno je iz tega, da je nekje v računu napaka. Kje?

Pri Campanilu igra njegova res blazna izpostavljenost glavno vlogo. Za primer vzemimo prečko. Vsak izmed prvih kaminov je tehnično težji od te prečke, z razliko, da se čuti plezalec v njih varnega, v prečki pa ima 150 metrov zraka in prodišče pod seboj. Sicer se pleza jako enostavno navzgor in navzdol. Izurjenega alpinista ne sme motiti zrak. Smešno pa je govoriti o »otipanju stopov« in opiranju v »višini bokov«, če plezalec pravilno pleza. Če se pa plezalec prikloni in pritisne glavo pod preveso ter tako posnema noja v nevarnosti, dá, potem je navedena ocena upravičena. Greda, na katero se je treba baje opirati, ni namreč v višini bokov, temveč tik nad kolena. Moja telesna dolžina znaša 165 cm in vendar se nisem mogla v normalni drži opirati na gredo. Morala bi počeniti.

So plezalci, ki svojih zmožnosti, oziroma nezmožnosti nikakor ne ločijo od težkoč, ki jih stavi stena. Osebni momenti pa se ne smejo posplošiti; lastna antipatija do izpostavljenosti se mora ločiti od tehniških težkoč stene. Čujemo o plezalcih, ki v vsaki steni »plezajo« najmanj dva dni; primanjkuje jim za takratno plezanje neobhodno potrebnih lastnosti: zdravja, orientacijskega čuta, gibčnosti i. t. d. Naravno je, da ne pridejo z mesta in bivakirajo dva-, tri- ali celo štirikrat v eni in isti steni. Dolete jih čestokrat vremenske neprilike, vsled nezadostne hrane oslabi telo, duševno in telesno stanje je v propasti. Poznam to. Ker teh zgolj osebnih momentov ne ločijo od težkoč stene, je rezultat ta, da se ocena glasi: »jako« ali celo »skrajno« težko. Ne dvomim, da se je tura dotičnemu vsled zgoraj omenjenih momentov zdela upravičeno skrajno težka. Osebne težkoče naj se torej pri opisih vedno navedejo; težkoča stene pa se naj ne sodi po njih.

*

Sledili smo zahodni strani vrhne strehe in smo kmalu stali na razmeroma prostornem vrhu. Sekcija »Padua« C. A. I. je na železno ogrodje obesila lepo izdelan zvon. Slavni »zvonik« doline Montanaia ima torej svoj — zvon. Jasno in čisto se glasi po dolini. Nehote se človek ozre, misleč, da se bo zdaj pa zdaj pojavila ena izmed mnogih pravljičnih postav, ki čuvajo samoto Carnije. Zaman — mnogo posečani Campanile so zdavnaj zapustile. Tam v Cimoliani in Monfalconski dolini sem slutila njih prisotnost.

Solnce se je skrilo za oblake. Sestopili smo. Plezali smo po isti smeri do vznožja. V dveh in pol urah smo bili pri svoji prtljagi. Za vzpon smo rabili tri dobre ure.

*

Od Campanila vodi dobro vidna steza k škrbini Montanaia. Čudno se ti zdi, če po tolikih dneh zagledaš zopet izhojeno stezo — romarsko pot h Campanilu. Dolga prodišča in snežišča so nas privedla v dolino Pra di Toro. Prišli smo zopet v civilizirane kraje. Kričeče rdeča znamenja so vpila: »semkaj — tja — levo — desno!« Tihi, potrti smo sledili njihovim poveljem, v srcu pa je bila žalost. E tu Carnia? ...

Noč se je zgrnila nad dolino — znamenja so izgubila moč in grudi so prosto zadihale. Korakali smo skozi temen gozd, prišli na jaso in tiho ko tatovi hiteli mimo razsvetljene planinske kočice »Padua« k bližnjim pastirskim stanovom. Preplašilo nas je glasno govorjenje. Samotni dnevi so minuli. Vstopili smo v planinsko kočico in se zopet vrnili v civilizacijo.

Zadnji dan v Carniji je bil solnčen. Korakali smo po lepi cesti skozi Talagonsko dolino v Vallesello. Hipoma smo se znašli v najživahnejšem dolomitskem prometu.

Iz električne železnice, ki nas je peljala proti Cortini d' Ampezzo, smo poslednjič videli samotne campanile Carnije. Kakor pravljičen sen so izginili v daljavi. Zdravstvuj, lepa Carnia!

Marijan Lipovšek:

Okrog Dražkovca

Za Binkošti (1931) sva rekla z Otonom, da jo mahneva v hribe. Za nama je bila dobra polovica meseca maja, mnogo dela in mnogo nastopov. Še zadnji dan pred odhodom sva sodelovala pri prireditvi našega konservatorija na čast češkemu skladatelju Vítězslavu Nováku in menda so obema, Otonu in meni, misli prezgodaj uhajale tja, kamor sva nameravala šele naslednji dan.

Sklenila sva, da greva pogledat, kako je kaj tam pod grebeni med Rodico in Črno Prstjo. Oto je z najinim prijateljem Tonceljnom že hodil po onih kotanjah. Takrat sta hotela na Matajurski Vrh. Bilo pa je tako: Burja je pihala, da bi ju kmalu odnesla čez rob v Italijo. Pa sta korajžna fanta: držala sta se borovcev in vztrajno gledala proti zaželenemu cilju. Trikrat sta naskočila vrh, trikrat ju je zavrnil vihar. To se jima je zdelo zamalo; pokazala sta »nehvaležnemu« Matajurju hrbet in jo ucvrla navzdol v gostoljubno Bistrico na krvave klobase.

To je bilo v februarju. Binkošti pa navadno »zaplamte« s kakšno ploho ali pa s pristnim aprilskim vremenom. — Nekaj let že lazim po planinah, nikdar ne opustim ture ob teh praznikih, pa še vselej sem bil moker. Nama pa se je obetalo — proti pričakovanju — lepo vreme. V soboto zjutraj sva se odpeljala iz Ljubljane skupaj z najinimi kolegi, ki so šli v Kamno Gorico gledat, kakšna je tam pomlad. Seveda, pomladi je lepo po dolinah, toda kdor je le enkrat doživel pomlad v gorah, tega vleče spomin z nepremagljivo silo gori v sneg, v solnce, med čudovite prizore, ki jih pričarajo svetloba, sence in oblike gora.

V Bohinjski Bistrici sva povprašala za ključ do Orožnove koče. Tam sva namreč nameravala prenočevati, drugega dne pa dalje za Liscem pod Čétrtjo nad planino Osredki na Matajurski Vrh in čez Dražkovec v dolino Suhe.¹ Žal, oskrbnika nisva dobila doma; tudi sva si bila pozabila preskrbeti dovoljenje od SPD pisarne v Ljubljani. — Mahnila sva jo torej naravnost preko Dobrav.

Bohinj! Ti kraj presrečnega smučarskega imena! Kje drugje nam nudi narava tako razkošje in obilico terenov? Tu, kjer sva korakala midva, so Dobrave, valoviti travniki, ki se vlečejo poldrugo uro daleč in pol ure hoda na široko od glavne ceste do vznožja hribov na jugu. Nasproti se smejó pod Rudnico Senožeti, koder pelje pot v Srednjo Vas. In dalje — kje naj začnem? Jelovica z golim vrhom Ratitovca; Pokljuka z ogromnimi gozdovi, sredi katerih je Mrzli Studenec; ves vzhodni rob doline Krme z Debelo Pečjo, Lipanskim Vrhom in Viševnikom; planina Konjščica; nekoliko nižje Praprotnica s sosedo Uskovnico; in še naprej Velo Polje; Fužinske planine s planino V Lazu, kamor se spušča kotanja visoko izpod Debelega Vrha v padcu okrog 800 m! Nato srce naših Julijskih Alp; dolina Zajezzerom; za njo pa — neznan svet, opazovan večinoma le od daleč; planota Komna, nepoznana po svoji razsežnosti, svet triglavskih rdečih rož in zlatih zakladov, pozimi pa brezprimerne

¹ Glede imenovanja se držim dr. Tumovega »Imenoslovja«. Razlika med starimi in novimi imeni: Črt — Čétrt, Visoki Vrh — Matajurski Vrh, Raskovec — Dražkovec.

sveta za smuko. Smučarji, ki se vračajo od tam, pripovedujejo navdušeno o dnevih, ki so jih preživeli v onem kraju. Če gledamo od Zlatoroga v konec doline, se vleče Komna vrhu vseh onih sten, od Komarče do tam, kjer se nam pokaže raztrgana Podrta Gora. Še bolj na levo je Vogel in proti vzhodu Rodica in Črna Prst, kamor sva tisti dan nameravala midva z Otonom. Vse to je kraljestvo Bohinja.

Solnce se je vpiralo na vso moč v naju. Prispela sva do studenca, o katerem gre glas, da daje najboljšo vodo v vsem Bohinju. Komaj pol ure sva hodila od postaje do sem; ker se nama ni mudilo, sva že počivala. Počasi sva se preoblekla v kopalne hlačke in po polževo odrinila dalje. Vzela sva smer kar povprek proti Hanssenovi skalknici, kajti tam blizu pelje pot pod Čétrt na Osredke. Mimo Žlana sva zavila na levo in kmalu sva korakala mimo vojaške karaule, ki stoji pod potjo. Steza vodi, navzgor gredé, po desnem pobočju doline; čez dobre četrte ure zavije na levo čez suho grapo hudournika. Tu sva zapustila zaznamovano pot in jo udarila navkreber. Struga, po kateri sva lezla, je izpočetka položna; kmalu pa se dvigne zelo strmo navzgor in se razdeli v dva dela, ki odvajata ob nevihti vodo s sveta, poraslega z nizkimi macesni in borovjem, med razmetanimi skalami.

Ta svet leži zapadno od Osredkov, po njem ne vodi nobena steza. Zelo lahko je dostopen pozimi, ko sneg zakrije kotanje, nizko grmičevje in skale ter izgledi površino; poleti pa se moraš plaziti skozi grmovje med gozdom in si trudoma delati pot skozi gosto zelenje. Že takrat, o Binkoštih, nama je pomanjkanje snega delalo težave. Takoj po razcepu (izbrala sva si levi rokav žleba, ker je desni vsaj s smučmi na rami izgledal neprehoden) nama je zaprl pot kaka dva metra visok, navpičen skok. Svet pod njim in nad njim je bil tako strm, da ga nisva mogla preplezati naravnost, obšla sva ga na levi, pa še tam je nerodno, kadar imaš pri sebi preljube, v takem položaju pa tako nerodne — rogovile smučk. Čudil sem se, da je bil spodaj žleb popolnoma suh. V tem času in v tej vročini, ko je toliko snega po hribih, je vendar nenavadno, da je taka struga izsušena. Šele pod omenjenim pragom sva dobila vodo v neznatni množini. Poleti mora biti v teh skalah neznosno!

Ko sva bila nad pragom, sva jo mahnila na desno v gozd, ker je bila struga hudournika prestrma in polna trdega, umazanega snega. Tudi v gozdu je šlo strmo, strmo navkreber. Bukve so že zelenele in macesni so se že kazali v svojem pomladnem oblačilu, pri tleh pa ni bilo še nikakega živega rastlinstva, kar nama je pač olajšalo hojo. Dobro poldrugo uro sva sopihala, preden se je gozd toliko nagnil, dva sva imela priliko za kratek oddih. Ta del gozda leži med onima dvema žleboma, ki se spodaj združita. Vzhodnega

sva pustila na levi in se približala desnemu, ki je bil ravnotako poln snega. Našla sva mnogo pomladnih cvetk, zlasti telohov, ki so rastle med snegom. Solnce je izvabilo zelenje iz mladih bukvic, ki jim v tej višini mraz in vihar ne pustita pognati tako visoko, kakor so njihove sestre v dolini. Čuden je pogled na ta drevesa. Pod njimi leži sneg, ki s svojim mrzlim dihom ovira spodnje popke, da se ne odpro; v vrhovih pa pomaga vroče solnce, da vzbrstijo zeleni lističi. Tako je na vsakem drevesu zgoraj najlepša pomlad, spodaj pa huda zima.

Stopila sva v desni jarek in navezala smuči. Zaradi strmine sva si podložila pse, Oto norveške, jaz pa, ki rad podpiram domačo obrt, kar navadne, kakor jih izdelujejo pri nas. Hitro sva se dvigala kvišku. Jarek se sem in tja zoži in tudi strmina postane včasih hujša; a kmalu se razširi in bila sva preko prvega dela najinega pota, na omenjenem valovitem svetu. Zavila sva na desno in prečkala snežišče poševno navzgor do roba, ki je porasel z viharniki in visokimi macesni.

Solnce se je močno nagibalo proti zatonu; hitela sva, da bi našla planino Poljane, kjer sva hotela prenočiti. Mislil sem, da bo v tem času več snega; kajti preteklo zimo (1930-31) ga je padlo toliko, ko že dolgo let ne. V dolini je bilo večinoma južno, v hribih pa je neprestano snežilo, tako da se mnogokrat ni stanovi niso videli izpod ogromne množine snega. Ubogi oni, ki si je hotel poiskati zasilno prenočišče v kaki pastirski bajti! Kopati je moral celo noč, da je prišel do vrat. Zato sva se čudila, da je sneg tako hitro kopnel. Hinavski in zahrbtni je takle sneg pomladi! Stopiš, pa si že pol ali cel meter globlje z eno nogo.

Kljub temu sva hitro drsala dalje in sva kmalu prišla v ravno dolinico pod Matajurskim Vrhom. Zapela sva si pesmico, ko je pa tako lepo in prijazno v naših gorah! Nič ni skrbi, le solnce sije svetlo ko nikjer na svetu. Drsela sva preko snežne ravnice, povzpela sva se na njen desni rob v pričakovanju, da zagledava planino, pa — ni je bilo. Visoko pod vrh sva morala. Ločila sva se. Oto je šel na levo, jaz sem pogledal naravnost. Na desni se se pobočja strmo spuščala v globoko dolino, v kateri sem zagledal stanove. Poklical sem tovariša in že sva se podila navzdol v strm žleb. Spočetka je še šlo, kmalu pa se je strmina še povečala; morala sva smuči nositi. Navpično mesto nama je zaprlo pot. Sneg je tu skopnel in gladka skala je tvorila prehod do spodnjega snega. S smučmi na rami je bilo nemogoče splezati, zato sem jih odložil, se oprijel za borno vejo ruševja in se spustil navzdol na sneg. Gladko seveda ni šlo, ker sem moral biti previden: pod nama je namreč široko zijala razpoka, ki jo je naredil sneg, ko je odstopil od skale. Oto mi je podal smučke, nato je sledil še on. Snežena skorja naju je ravno

še držala. Še nekaj korakov po snegu, nato na smučke in smuk navzdol v planino.

Izbrala sva si najboljši stan. Bil je sicer že v senci, zato sva pa vedela, da zjutraj nanj prvega posije solnce. Izmetala sva tisto malo snega, kar ga je nanosila burja v notranjost, po tleh položila stare deske, s katerimi je bila pokrita streha, tako da nama ni bilo treba stopati po mokroti, potem sva zakurila ogenj.

Nič ni bolj prijetnega, bolj domačega in obenem bolj skrivnostnega, ko taki večeri v smučarski koči, ne v hrupni družbi, temveč v samoti ali z dobrim tovarišem. Ognjišče ima res to slabo stran, da je v bajti kmalu polno dima, toda če znaš kuriti in imaš količkaj suha drva, ni lepšega ognja nego na ognjišču, ko vidiš sukanje plamenčkov in gledaš, kako razpada poleno za polenom v pepel.

Skuhala sva si skromno večerjico in se odločila, da bova imela ponoči »vahte«, da ogenj ne ugasne. Premrzlo je bilo, da bi spala kar tako, kocev pa nisva vzela s seboj radi prevelike teže. Odpravila sva se spat. Oto je tak ko kokoška: komaj se mrači, mu že lezejo oči vkup in kmalu kima z glavo. Prevzel sem torej prvo stražo jaz. Kako se je zato prilegla o polnoči postelj, čeprav še tako trda! Globoko sem spal. Ob poltreh me je tovariš zbudil. Tretji del noči: Stopil sem ven. Sneg je bil trd, mraza pa ni bilo, komaj nekaj stopinj pod ničlo. Od ognjišča v koči je sem in tja prihajal tih prasket ognja. Na vzhodu se je svetlikalo in zvezde na levi so bledele. Dan se je delal zelo zgodaj. Saj ni bilo dolgo tega, za Velikonoč, ko sem mogel nedaleč od tod, na Voglu, šele ob sedmih zjutraj nastopiti pot vsakdanjih izletov. Tedaj je bil sneg trd, pozno v dopoldan smo morali nositi smučke. Sklenil sem, da ostaneva v stanu, dokler naju solnce dodobra ne ogreje.

Ko sem odslužil svoj del, sem smuknil še za trenutek podremat v posteljo. Oto je skuhal zajtrk. Okrog šestih sva zaslišala stopinje.

»Če je gospodar?«

»Nič ne de, ga že potolaživa!«

Dva moška sta se nama bližala od juga. Prvi starejši, čokat; drugi mlajši, upadlega obraza, shujšan. Stopila sta v najin stan in povedala, da sta iz Italije. Pogledat da sta prišla k znancem na naši strani, nimata pa nikakih izkaznic. Pokazala sva jima pot, ki pelje od planine do najbližje vasi v dolini. Pomirila sva ju, da ni tam spodaj nikake graničarske koč. Kmalu sta se odpravila dalje. Morda sta bila tihotapca.

Tudi midva sva odšla — proti solncu.

Planina Poljane leži v kotanji, ki v njo padajo na vzhodu pobočja Matajurskega Vrha, po katerih sva prišla prejšnji dan navzdol. Ta kotanja se zavije v loku med Dražkovcem in Matajurskim Vrhom.

v smeri proti jugovzhodu, se zoži in tvori nekak kanal, ki se dviga visoko pod greben, katerega najvišja točka je Matajurski Vrh (1937 m). Pustila sva ga na levi in sva se dvigala po desnem, silno strmem pobočju doline. Skozi majhen, sedlu podoben prehod sva prišla v kotlino pod Dražkovcem. Stopinje, ki sva jim sledila, so bile od onih dveh najinih znancev, ki sta prišla preko grebena vzhodno od vrha. Dražkovec pada na severni strani najprej navpično navzdol, potem pa v strmem plazu v dolino, v kateri sva stala midva. Morala sva dospeti na malo sedelce zapadno od vrha. Naravnost navzgor ni bilo mogoče; zato sva morala prečkati plaz do prve polovice na levo, nato pa čez drugi del na desno, kar je najpripravnejše. Po zelo strmem snegu sva dospela na rob, kjer sva se oddahnila.

Med tem časom se je solnce dvignilo toliko, da nama je bilo pošteno vroče. Odsev od mokrega snega je bil tako močan, da od bele površine ni prihajal nikak hlad, marveč sama vročina, vročina od zgoraj, od strani, a nikjer niti ene večje skale, ki bi dala malo zavetja, temveč sama planota, samo valoviti griči, pokriti s snegom, brez najmanjše sence. Že pozimi in v začetku pomladi počrtno močan odboj svetlobe in vroči solnčni žarki kožo; kaj šele sredi maja, ko ima solnce neprimerno večjo moč ko takrat! Bilo je kakor v peči! Pometala sva smuči in nahrbtnike v sneg, stisnila zobe in se pognala: še na vrh! V nekaj minutah sva bila na cilju.

Razgled z Dražkovca (1968 m) je zelo obsežen; za naju je bil zanimiv predvsem zato, ker sva se hotela orientirati proti Črni Prsti. Sicer pa je razgled z Rodice lepši, ker je ta vrh bolj v sredini Bohinjsko-goriške verige.

Vročina naju je kmalu pregnala; šla sva iskat zavetja. Prav tam, kjer sva pustila smuči, je sneg nekoliko skopnel in odstopil od zemlje, da sva mogla prav udobno zlesti pod sneženo skorjo. Ker je solnce močno pripekalo, je od vsakega sneženega nosu, ki so na spodnji strani moleli iz snega navzdol, tekel cel studenček. Vode sva imela v obilici in lahko sva si ugasila žejo.

Pred nama se je dvigal beli trikotnik Rodice. Kdor še ni videl teh gora v snegu, ta ne pozna naših planin. Tu so brez dvoma najlepša smučišča. Lepo je tudi drugod, toda na pomlad so te Bohinjske gore nad vse! Popisati te krasote ni mogoče; kdor še ni videl teh gor v snegu, ta ne ve, kako lepe so. Tudi fotografija izdaleka ne more prikazati narave! — Že dolina Zajezerom ni več taka; prelepa je poleti, pozimi pa so Bohinjske gore in Komna lepše. Te planine obdaja čudna, modrikasta luč, sence niso sence, ampak blažilna, sinja svetloba. Pri vsem tem pa samota! Nobene planinske kočice, nobenega zavetišča! Le oni, ki se zanese na svoje zmožnosti, smučarske, orientacijske pa tudi kuharske, le oni more uživati te

gore v polni meri. Zato prosimo Planinsko Društvo: ohranite nam te gore take, kakršne so! Naj vsaj te ne podležejo navalu smučarjev. Smučarji-alpinisti bodo našli sami pot do njih; drugih, modnih in izletniških, pa ni treba.

Spočila sva se dobro in namazala smučke. Solnce je bilo premočno, da bi mislila na Rodico. Ubrala sva jo kar v kotanjo, ki prehaja na južni strani strmo v njen vrh. V tej konti sva bila ravno opoldne. Navzdol sva vozila kolikor mogoče naglo, da nama je veter prijetno pihal v razgreta lica. Toda na dnu, ko sva drsala po ravnem in nato še nekoliko navkreber, je bilo ko v peklu. Od vseh strani snežena pobočja, nad nama pa žgoče solnce — ne Oto ne jaz nisva nikdar prej toliko trpela od vročine.

Nameravala sva iz te kotanje prečkati pobočje, da bi prišla v Suho. Toda zmotila sva se. Krenila sva nekoliko preveč na desno in zašla v strmo gmajno. Med redkim gozdom in borovjem sva smučala navzdol. Topot sem se temeljito uštel! Prepričan sem bil, da sem v pravi smeri; morala pa bi prečkati mnogo višje, da bi prišla do planine v Suhi, kjer je tako lep svet za smučanje. Žal nama je bilo. Ta gmajna, po kateri sva vozila, je bila res »gmajna«. Silno strma pobočja, moker nezanesljiv sneg, mestoma že gnil, da se je še pod smučmi venomer globoko udiral, in zahrbtni borovci, katere sva odkrivala pri zavojih! Nizko čepé, noge široko postavljene, palice narazen, da sva lovila ravnotežje, izogibaje se drevju in skalam, tako sva se kljub zaprekam še dokaj hitro spuščala v lokih navzdol in sva dospela vsevprek v dolino še nižje od kraja, koder vodi pastirska steza na planino čez zaraslo steno. Krasen je pogled odtod navzgor na solčna snežišča; zdi se, da prehajajo naravnost v temnomodro nebo. Sneg se tam ne konča v snegu in skalah, ampak v — vsemirju... Od tam se pride v nebo!

Tu doli je bilo snega še za dve pedi, visoke bukve pa že vse v zelenju. Prvikrat sva smučala pod zeleno streho drevja! Izrabila sva vsako liso snega in privozila tako daleč v dolino, ko druga leta o Velikinoči. Po raztrganem kolovozu sva s smučmi na rami korakala navzdol. Ko sva prišla do vode, sva pila in pila. Graničarji so nama postregli s črno kavo; potem sva odhitela dalje mimo Laškega Rovta in čez Dobrave do onega studenca, po katerem sva že ves dan upravičeno hrepenela. Prilegel se je počitek v zeleni travi, ki je tu bohotno rastla; gori v gorah pa je bila še huda in — vroča zima. —

S to turo sva zaključila smučanje za ono leto. Vendar — kakšno je človeško srce, kako čudno si želi izpremembe in kako težko se loči od ljubljenih gor! Komaj sva prišla v dolino, pa sva bila že polna nestrpnega pričakovanja; saj se je pred nama odpirala pozna pomlad in za njo poletje, čas trdega boja s skalami.

Moje zimske ture in plezalni poskusi

(Dodatek)¹

Severni raz Male Rinke — prvenstvena smer. — V zimski sobi Okrešlja sva (11. okt. 1931) prespala noč. Zjutraj so naju vodile številne serpentine proti Turskemu Žlebu. Med hojo sva opazovala trikotni raz v Mali Rinki, ki sva ga hotela preplezati. Pod stenami sva zavila na desno. Prišla sva do jezika, kjer grmada Male Rinke v upadnici vrha sega najnižje.

Sezula sva si kvedrovce in se navezala na vrv. Za vstop sva si izbrala levi 10 m kamin, ki se konča v previsu. Iz njega sva izstopila na levo v steno. Od tu sva se vzpela po polici navzgor v ogromno 20 m visoko poč. Po poč sva gvozdila navzgor skozi okno, ki ga tvori kamen, zagvozdjen v poč, do gladke in izpostavljene, krušljive stene. Sledi prečka po steni na desno — izpostavljeno! Iz stene sva se dvigala po gladkem, izpranem žlebu na desno navzgor do ogromne previsne žmule, nato pod žmulo na levo, potem tik ob njej navzgor. Tu močič! Dalje v desno, preko grabna pod velik, rdeč odlom. Mimo njega sva se povzpela na levi strani na raz, ki pada z vrha proti žmuli, in po razu lahko na vrh.

Smer je naravna; vodi po prirodnem trikotniku do žmule, nato na desno preko grabna in zopet nazaj na levo — navzgor na raz in po njem na vrh. Spodnji del pod žmulo je težak, gladek ali pa krušljiv.

Plezala sva 4 ure.

Na Jalovec pozimi

Na Štefanovo (1931) sva prespala noč v koči Rateškega Tamarja. V načrtu sva imela doseči vrh Jalovca v zimi. Pravega spanja vsled skrbi ni bilo.

Že ob 4. uri zjutraj so najine smuči brzele od kože po kristalnem snegu. Ko se je strmina začela dvigati, sva odvezala smuči in nadaljevala pot po kepah snega, ki jih je bil plaz prinesel izpod Ozebnika.

Vso pot do Ozebnika so nama svetile zvezde in odsev lune, ki je plavala tam za Šitami. V Ozebniku samem pa je bilo temno. Noč se je začela poslavljati, zvezde so ugašale. Ko sva stopila na vrh Ozebnika, naju je že objelo solnce. Pogled na Kanjavec, Triglav in na ostale velikane, ki so se kopali v solncu, je bil veličasten. Vsi vrhovi, vkovani v ledeno in sneženo skorjo, so se lesketali, v tej beli odeji še bolj mogočni ko poleti.

Takoj sva nadaljevala pot na desno v kamin vrh Ozebnika. Ledena skorja na skali je bila nevarna in varovanje jako težko. Mnogo ledu je moral presekat čepin, dereze so se dokajkrat zasadile v led, preden sva se prikopala na greben. Tu dalje je bilo lažje, na severni strani je bilo veliko zmrzlega snega, po njem sva naglo dosegla vrh ob pol 11. uri po 10 in pol urni hoji.

Na vrhu sva se zavila v obleko, počitka in okrepčila potrebna. Molče sva strmela v mogočno delo Stvarnikovo.

Sestop z vrha do Ozebnika je bil še bolj nevaren nego pristop. Skrbno sva pazila drug na drugega in na sebe. Zato sva pa skozi Ozebnik brzela brezskrbno. Mudilo se nama je k Lenki, ki zna dobro postreči izmučenim in lačnim.

¹ S tem se zaključuje opis vzponov v letu 1931. Dodatek nam je g. pisec poslal z opozoritvijo, da so se v letu 1931 izvršile tudi ture, ki so na str. 233. postavljene v leto 1932. — Uredn.

Naša tujska industrija

Racionalizacija je izločila človeka iz prirode, postavila ga je v tovarno in napravila iz njega del stroja. Človeštvo je bilo izprva ponosno na ta napredek; kaj hitro pa se je ponovno zbudil neodoljivi klic Rousseau-a: »Retournons a la nature! — Nazaj k naravi!«

Tej prirodni potrebi, ki raste z napredovanjem racionalizacije, je gospodarska podjetnost prikrojila posebno vrsto industrije, takozvano »tujsko industrijo«. Na morskih in jezerskih obalah so se dvigala kopališča, ob izvorih zdravilnih vrecev zdravilišča, na gorskih postojankah so zrasle planinske kočice, vežoč gosto mrežo turistovskih stezic. —

Poleg velike socialne higijenske vrednosti tujske industrije je prav tako neprecenljiva njena narodno-gospodarska vrednost. Potrošek tujcev-letoviščarjev more pasivnost trgovske bilance izpremeniti v aktivnost plačevne bilance. Trdno je blagostanje narodov in držav z razvito tujsko industrijo (Monte Carlo, Švica...).

Slovenija je izmed vseh pokrajin Jugoslavije pač najbolj mnogostransko obdarjena s prirodnimi lepotami. Najvišji krogi jo cenijo: kraljevsko letovišče »Suvobor« na Bledu in kraljevski lovski revirji pod Triglavom in Grintavcem so najboljši dokaz temu. Vendar pa še ne zavzemamo v tujski industriji onega mesta, ki nam pripada po lepoti naše Slovenske zemlje. Iz »Zemljevida tujske industrije v Dravski banovini«, sestavljenega na podlagi statistike OUZD-a v Ljubljani, je razvidno, kako nizek je odstotek naše tujske industrije napram ostalim industrijam. Saj je veliko število prvovrstnih naših krajevnih zanimivosti še domala neizrabljenih.

Romantična Iška n. pr. in njen pritok Zala sta celo rojakom še tuji; za zdravljenje jetike tako važna Rakitniška planota je komaj odkrita; za smučanje naravnost ustvarjena Bloška planota nima še nobene reklame, dasiravno je tu pradamovina smuček (skijev), morda še izza rimske dobe; koliko tujcev bi moglo privabiti presihajoče Cerkniško jezero, ki mu ni enakega na svetu! Kako bi mogla smotrena tujska industrija izkoristiti divoto našega podzemlja, jam, ponorov itd. V teh in mnogih drugih ozirih smo šele na početku.

I. L.

Čez hrib in dol

V Binkoštih po Kamniških Alpah 1932

Danilo Kostajnshek

Za svoj običajni binkoštni izlet v Kamniške Planine smo si za dva dni bili izbrali turo: Kamniška Bistrica—Grintavec—Skuta—Turska Gora—Kamniško Sedlo in nazaj v Bistrico. — Dobro pripravljene, smo se zbrali v nedeljo 15. maja ob pol treh ponoči na postaji Trbovlje ter se odpeljali proti Kamniku. Vreme? Niti oblačka ni bilo na nebu! Z nervozno radostjo smo v Kamniku zasedli avtomobil, ki nas je povlekel do Stahovice. Bilo nas je 7 oseb, pet moških in dve dami. Pri Žagani Peči smo šele imeli prvi daljši odmor in zajtrk. Ko smo se za prvo silo okrepcali, smo nadaljevali v zmernem tempu našo pot. Na poti proti Kokrskemu sedlu, smo se držali precej dolgo markirane poti; pri prvem snežišču pa smo krenili po njem naravnost navzgor. Snega je bilo še dosti in bil je trd, da nas je držal. Tik pod sedlom se vzdigujejo strme stene, od katerih se je rušilo z glasnim truščem kamenje; zato smo se morali še držati sredine snežišča. Končno smo prišli do daljšega počitka v Cozovi koči.

Krog kože je bilo vse zasneženo, na solncu pa je bilo prijetno toplo. Še isti dan popoldne smo se vzpeli na vrh Grintavca in se nato vrnili v kočo. Medtem se je bila nabrala v koči večja družba turistov, tako da je že primanjkovalo ležišč za vse. Pred kočo smo se še vsi solnčili v zadnjih zahajajočih žarkih solnca in uživali prekrasen čist razgled, veselo vriskajoč. Spali smo, kakor se pač spi, če je premalo prostora.

Drugo jutro, na Binkoštni ponedeljek, smo že ob petih zjutraj odrinili do Malih Vratc ter čez Velike Pode, ki so bili vsi zasneženi, proti Skuti. Malo pred zadnjim žlebom, ki pelje na greben Štruce, smo se odpočili. Po strmem snežišču smo prečkali proti vrhu. Šlo je počasi; kajti sneg se nam je večkrat udiral do pasu, počasi smo prigazili na greben Štruce. Pred nami se je pojavil vrh Skute v vsej mogočnosti ter v najlepšem solnčnem sijaju. Preko sedla, kjer smo se srečali s tremi turisti, ki so se že vračali, smo čez dobre pol ure tudi mi zasedli vrh Skute. Razgrnili smo suknjiče po snegu, se vlegli nanje ter si privoščili precejšen počitek. Razgled s Skute je bil diven, solnce nas je prijetno grelo in niti vetrčka ni bilo čuti. Iz snega, mešanega s sladkorjem, smo napravili sladoled. Zdaj pa naprej!

Že prvi pogled na strmo pobočje nam ni v nadaljnji poti obetal nič dobrega, vendar smo se pogumno odločili za nadaljevanje. Navezali smo se na vrv in oboroženi s cepini pričeli sekati stopinje v ledeni sneg. Šlo je počasi naprej, korak za korakom; ker ni bilo nikjer vidne nobene markacije, zato smo pri vsakem koraku iskali smeri za sestop na Male Pode. Minila je ura, minili dve, za vsak korak je bilo potrebno sekati ali iskati stopinjo. Vedno težji je prihajal sestop; pod nami prepadi, nad nami strme stene... Obšli smo tako steno; z nje je curljala snežnica in vsi premočeni smo dospeli na še bolj nesigurno snežišče. Pozor! Cepini so se globoko vsekavali v sneg, počasi smo spuščali eden drugega po napeti vrvi čez čeri in se zopet nanovo zasigurali v spolzkem, strmem snežišču. Prišli smo na greben pod Skuto, poleti dobro zavarovan z žico, sedaj je le tu in tam molelo nekaj žice izpod snežene strehe. Zopet vsak korak smrtno-nevaren, le ped stopinje preveč na rob in nad meter debela snežena streha se ulomi. Med potjo nam je zdrsula tovarišica, obdržali smo jo na vrvi... Povrhu se je še pooblačilo nebo, vsula se je na nas močna ploha.

Nadaljevala se je pot z grebena po strmem snežišču do globoko ležečih Malih Podov pod nami. Navezali smo vrv na cepin, ki smo ga zasadili do konca v sneg, ter se po njej spuščali skoraj navpično po snežišču navzdol. To smo ponavljali, dokler nismo prišli do ravnih Podov. Minilo je več ur, predno nam je uspel ta prehod s Skute. Vreme se je medtem zopet zjasnilo; zato smo sedaj urnih korakov hiteli preko Podov na Tursko Goro. Upali smo, da še pravočasno dospemo do Kamniškega Sedla in od tam k vlakcu v Kamnik.

Pa smo se pošteno ušтели.

Prehod s Turske Gore proti Kotličem res ni bil težaven ter smo ga vkljub temu, da se nam je globoko udiral v mehkem snegu, dosegli v razmeroma krajšem času. Izpod strmih sten Brane pa nismo našli nikakega možnega prehoda. Zavili smo v višino Kotličev proti Kamniškemu Sedlu, prečkali par strmih snežišč, a kmalu zgubili vsako orientacijo: pod nami strmi prepadi proti Okrešlju, nad nami visoke stene Brane. Snežišče je postajalo vedno bolj nesigurno, le tenka plast ledu se je držala skoraj navpičnega pobočja, cepin ni več prijel, ne izsekane stopinje, led se je krusil, kamen ni bil siguren; nikakor ni bilo mogoče več iz stene, na Kamniško Sedlo kar ni bilo misliti. Pripravljali smo se že na prenočevanje v steni na snegu, kajti mračilo se je bolj in bolj. Še en poskus preko ledenega snežišča nazaj — posreči se nam prehod na novo snežišče pod nami ter končno na varen prehod v sigurno snežišče pod Kotličji; po njem zdrčimo sede

v dolino proti Okrešlju. Po četrturni vožnji dospemo v dolino, nato pa, že v temi do Frischauf-ovega Doma na Okrešlju, kjer nas sprejme oskrbnica zvečer v toplo zakurjeni kuhinji. Šele v veži razvežemo vrvi. Hitro preoblečemo mokro perilo in pri toplem čaju posedemo krog zakurjene peči. Na daljši pohod za danes ni bilo nikakor več računati; saj je tura trajala od 5. ure zjutraj do 9 10 ure zvečer.

V sobi »Litijske podružnice« smo se naslednjega dne pozno zbudili; solnce je že z zlatim odsevom obsevalo našo okolico. Okrog 8. ure zjutraj smo odrinili proti Kamniškemu Sedlu. Sicer tudi danes ni bilo kaj vidnih markacij, a pot iz Okrešlja je mnogo boljša ter skoraj nič opasna, tako da smo že po dveurni hoji dospeli do kočice na Kamniškem Sedlu. Našli smo jo zaprto. Polegli smo zunaj na snegu na daljši počitek. Bilo je vroče, da smo si želeli sence; saj smo že od prejšnjih solnčnih dni bili čisto očrneli. Iz doline se je pričela polagoma dvigati gosta megla, ki nas je končno objela. Zapustili smo Sedlo ter se z vožnjami po snežišču urno pomikali proti dolini. Streljaj od Doma v Kamniški Bistrici nas je zajela ploha. Vedrili smo nato na lepi verandi Doma, pospravili še naše zadnje založljaje iz nabrtnikov ter čakali lepega vremena. Čakali smo ga zastonj. V največjem nalivu smo nadaljevali pot proti Kamniku. V Stahovici pa je posijalo solnce, do Kamnika smo se posušili, sedli smo na vlak in prišli zvečer suhi domov v Trbovlje.

Obzor in društvene vesti

Redna skupščina delegatov SPD se je vršila dne 6. novembra 1932.

Vodil jo je društveni predsednik g. dr. Josip P r e t n a r, ki je po izvršenih otvoritvenih formalnostih (zapisnikarja gg. inž. Avgust Ogrin in viš. kontrolor I. Marsel) podal sledeče predsedniško poročilo o udejstvovanju in položaju našega društva v preteklem letu ter o načelnem programu za bodoče:

»Ali smo v prošlem letu izvršili naloge, ki smo si jih stavili? Lep in obsežen je bil naš program. Poudarjali smo potrebo iskrenega sodelovanja vseh planincev, podružnic in Osrednjega društva. To smo dosegli. Nikdar še naše delo ni bilo tako složno in medsebojni stiki tako prijateljski kakor v preteklem letu. Delo Osrednjega društva in podružnic se je jako poživilo. V odborih in v raznih odsekih, tako gradbenem, finančno-gospodarskem, zimskoalpinističnem, literarno-znanstvenem, fotoamaterskem, markacijskem in reševalnem, moremo pokazati na mnogo intenzivnejšega in jako uspešnega dela.

Osrednje društvo nič manj kakor mnoge podružnice pa so se morale boriti z velikimi, skoro nepremagljivimi finančnimi težkočami, katerim je glavni vzrok splošna gospodarska kriza. V tem pogledu nas čakajo še težki, hudi časi.

V organizatornem pogledu mi je omeniti obsežno, delikatno in težko delo na izdelavi novih društvenih pravil. Kljub pesimizmu, ki je vladal skoraj povsod, vendarle že danes lahko mirno izjavim, da smo glavne težkoče premagali. Glede končnega uspeha smo danes lahko optimisti.

Administracija, gospodarstvo in red v kočah — vse to se je boljšalo. Držali smo se temeljnega načela, da se naj cene znižajo in izboljša oskrba, s čimer morejo tudi gospodarsko šibkejši planinci dobiti potrebno postrežbo. Obenem pa smo zastopali stališče, da gre članom, ki nosijo bremena, tudi prednostna pravica v planinskih kočah.

Glede tehničnih izpopolnitev mi je omeniti še zidavo 10 novih koč (Planina na Kraju pod Bogatinom, Krnica pod Razorom, Ljubnik nad Škofjo Loko, Tillerjev Dom v Logarski dolini, Smrekovec nad Šoštanjem, Senjorjev Dom na Pohorju, Mrzlica, Lisca in Sv. Gora v Posavju in zavetišče ob Ljubeljski cesti); dalje teme-

Ijito razširjenje planinskih postojank na Veliki Planini in Vršiču. Mnogo potov se je nanovo markiralo ali pa so se markacije popravile in izpopolnile. Važno in uspešno delo lahko pokažemo na zimskih markacijah. Uspešno poteka obsežno in težavno delo na sestavi katastra markiranih potov ter uredbe o zaščiti planinskih naprav. Popravilo se je več važnih potov in odprle so se nekatere nove krasote naših planinskih krajev.

Glede železniškega prometa mi je pripomniti, da v mnogem sicer nismo uspeli, vendar pa se je vsaj na nekaterih važnih progah uvedel ugoden vozni red in so se dosegle vozne olajšave za turistovske vlake.

Ureditev reševalne službe smo smatrali za jako važno, v mnogem smo jo izboljšali in pravkar se dela na temeljiti reorganizaciji.

V kulturnem delovanju morem ugotoviti lep napredek; kažemo lahko na prireditvah mnogih lepih predavanj, na dve krasno uspeli planinski razstavi, s katerimi smo postavili tudi prve temelje alpinskemu muzeju. K zaključku gredo priprave za temeljito preureditev in izpopolnitev Planinskega Vestnika, pripravljaja se izdaja rednih letnih knjig o alpskih stvareh in izdaja geografske karte v merilu 1 : 25.000 za nekatere najbolj važne predele naših gora. Vprašanju rezerviranja gotovih planinskih predelov, ki morajo ostati nedotaknjeni v svoji divji naravni krasoti, smo posvečali posebno skrb in pozornost.

Na polju zimske alpinistike smo dosegli že ob prvih početkih jako lepe uspehe. Odprle so se planine pozimi, skrbeli smo za zimsko gorska zavetja in priredili posebne alpinske tečaje za vodnike in učitelje alpskega smučanja.

V idejnem pogledu lahko konstatiramo lep napredek. Končno se je vendarle utrdilo v širših vrstah naših planincev in v naši glavni planinski edinic naziranje o pomenu in nalogah strme alpinistike, kakor ga srečamo danes pri naprednih narodih, ki nam v tem pogledu prednjačijo.

Zastavili smo svoje delo tudi na to, da se v zakonu o turizmu uredi v smislu naših zahtev in po naših potrebah tudi vprašanja, ki se tičejo planinstva.

Končno mi je omeniti prisrčne in ozke stike, ki smo jih imeli z drugimi planinskimi organizacijami v državi in v inozemstvu, ter važen čin izpremembe pravil Zveze planinskih društev Kr. Jugoslavije.

Pri svojem delovanju smo iskali stikov in podpor pri oblastvih; ugotoviti moramo za zahvalo, da smo našli mnoga razumevanja.

Kaj bi spadalo v program našega bodočega dela? To-le:

V idejnem pogledu je potrebno, da usmerimo svoje delo in miselnost po zgledih naprednega inozemstva. Priznati je treba strmi alpinistiki mesto in važnost, ki ji gre, obenem pa moramo računati z našimi razmerami ter se zavedati, da planinstvo, odnosno alpinistika, ni privilegij in domena nekaterih izvoljenih, temveč, da postaja to tudi pri nas problem mase. Posvetiti moramo skrb vzgoji mladine, izpopolniti in razširiti naše kulturno delovanje, posvetiti posebno pažnjo zimski alpinistiki, izboljšati administracijo, uvesti red v naših kočah ter olajšati pogoje za obisk naših lepih planin in gora. Reševalna služba se mora temeljito urediti. Vprašanje prometa in voznih olajšav se mora prilagoditi zahtevam in potrebam naše turistike. Zakon o turizmu mora v skladu z našimi zahtevami in potrebami pravilno urediti tudi vprašanja, ki se tičejo planinstva. Delati moramo končno na to, da izvlečemo iz najhujše finančne krize naš gospodarski voz ter saniramo finance v Osrednjem društvu in v podružnicah, da na ta način ustvarimo podlago za zdrav razvoj našega planinskega dela. Pri tem pa seveda računamo na krepko pomoč centralnih in lokalnih oblastev.

Težko delo nas čaka; toda čim težje naloge se nam stavijo, tem krepkeje pograbimo za delo. S krepko voljo, z delavnostjo in optimizmom bodemo premagali tudi velike težkoče.<

Ko se to poročilo sprejme z velikim odobravanjem, predlaga predsednik dr. Pretnar pozdravne brzojavke Nj. Vel. Kralju Aleksandru (navdušeno pritrjevanje), trgovinskemu ministru g. dr. Iliji Šumenkoviću, prometnemu ministru g. inž. Lazarju Radivojeviću, ministroma dr. Kramerju, Iv. Puclju in banu g. dr. Marušiču.

Nato poda tajnik g. dr. Viktor Vovk svoje poročilo o delovanju Osrednjega društva na vseh področjih:

»Osrednje društvo je imelo do konca leta 1931 okoli 4000 članov, dočim se je za leto 1932 priglasilo po nanovo uvedenih članskih legitimacijah do danes samo 3200 članov. Število članstva je torej zopet znatno nazadovalo, čemur je brez dvoma poglavitni vzrok gospodarska kriza, ki mnogim sploh onemogoča udeleževati se v društvih, obenem pa velikemu številu planincev znatno otežuje tako pogoste pohode v gore, kakor so jih bili navajeni poprej. Marsikdo je nehal redno vsako nedeljo hoditi na turo; taki bolj priložnostni planinci pa se niso več vpisali v društvo, ker legitimacije sploh ne potrebujejo več za dosego ugodnosti na železnici in v koči. Tudi se je marsikdo naveličal si iskati skupino 6 oseb, da se bo mogel v taki skupini voziti za polovično ceno; pa se zadovoljijo taki planinci ob nedeljah z izletom na Šmarno Goro in druge hribočke v okolici. Prometne zveze niso najboljše, mnogim se zdi preveč, če bi sedeli v vlaku 4 ure tja in 4 ure nazaj (Bohinj, Kranjska Gora), da napravijo tam gori kako turo. Zveze na vlake so mestoma neugodne, itd. Radi voznih olajšav in za ugodnejše prometne zveze je odbor društva storil kar stotero korakov, interveniral in pošiljal vloge, toda do danes nismo, žal, dosegli vsega onega, kar smo v glavnem želeli; čuje pa se v zadnjem času, da se pripravljajo razne olajšave za tujski promet sploh in posebej za planinstvo. Baje bodo v najkrajšem času uvedeni brzi turistovski vlaki na motor, posebni smučarski vlaki itd. Omeniti je treba, da je letos ugodila ljubljanska železniška uprava želji Osrednjega Odbora v toliko, da je obdržala v obratu turistovski vlak za Bohinj in Rateče tudi še po koncu običajne sezone, katera se je sicer nehala vedno sredi septembra. Osrednji Odbor si sploh prizadeva, da bi raztegnil planinsko delovanje, t. j. čas za pohajanje v gore, na vse leto. Planine so lepe ne samo v treh mesecih visokega poletja in morda še v zimi, temveč tudi spomladi in v jeseni. V duhu tega stremljenja je Osrednji Odbor ukrenil, da so bile letos koče Osrednjega društva odprte in oskrbovane ne samo do srede septembra kakor druga leta, temveč do konca oktobra, in sicer vsaj ob sobotah in nedeljah. Ta ukrep so pozdravili člani z velikim zadovoljstvom.

Delovanje odbora mora biti usmerjeno predvsem na saniranje finančnega položaja društva, ker stvar društvenega dolga pri Mestni hranilnici ljubljanski je čim dalje bolj akutna in bo za rešitev te zadeve moralo društvo zbrati vso silo tudi v bližnji bodočnosti. Kljub vsem težavam pa se nam je posrečilo že letos znižati dolg. Več koč je radi starosti v zelo slabem stanju; tako koči na Kamniškem in Kokrskem Sedlu, Vodnikova kočica itd. Odbor je po nasvetih gradbenega odseka izdelal natančen program za delo, ki bo sčasoma odpomoglo tem potrebam. Letos so se izvršile velike predelave v hotelu »Zlatorog«, ki so zahtevale visokih stroškov. Važno in težavno je tudi vprašanje hotela »Sv. Janez«; najemna pogodba je letos potekla in, ker se ni mogel zaključiti dogovor naprej za daljšo dobo, se je najemna pogodba le podaljšala za eno leto, med tem pa trajajo pogajanja dalje. Vstrezno zahtevam šumske uprave se moramo odločiti, da se zavežemo v gotovem

času pri hotelu Sv. Janez napraviti ali dependanco ali kavarno. Napraviti smo morali nekaj adaptacij.

Tik pred zimo se je napravila poleg koče na Veliki Planini dependenca, ki služi v prvi vrsti smučarjem. Razširila in smotreno se je preuredila Erjavčeva kočna na Vršiču in napravili so se popravki na več kočah. Gradbeni odsek je bil pridno na delu in je med drugim izdelal podroben načrt za temeljito popravilo koč na Kokrskem in Kamniškem Sedlu, dalje načrt za reorganizacijo zavarovanja koč. Odsek izdeluje manjkajoče načrte in popis gradbenega stanja vseh zgradb Osrednjega društva, tako da bomo imeli v doglednem času prepotrebni kataster vseh postojank. Gradbeni odsek je pripravljen izvršiti vsako delo tudi podružnicam: tako je že sedaj Radovljiški podružnici pomagal pri načrtu nove stavbe na Begunjščici.

Ker govorimo o odsekih, naj se omeni, da se je uvedba naših odsekov po enoletni praksi izkazala za zelo dobro. Odseki so pridno delali, vsak je obdelal predmet svoje panoge, šele nato je prišel predmet v razpravo pri odboru, ki je sklepal definitivno. Zimsko-alpinski odsek je organiziral mnogo smučarskih tečajev, zlasti lepo uspele tečaje za smučarske vaditelje in zimske vodnike, ki jih je vodil g. ing. Koudelka. Napravilo se je več zimskih markacij, vršila se je propaganda za zimsko alpinistiko, obnovile so se rešilne postaje s potrebno zimsko opremo, izpopolnila se je poročevalska vremenska služba itd. V kratkem bo predložen načrt za skupne društvene smučarske izlete v bodoči zimski sezoni.

Markacijski odsek je oskrbel mnogo novih markacij in kažipotnih tablic, popravil razna pota, predvsem pa izdelal osnutek pravilnika za varstvo turističnih naprav. Pri napravi tega osnutka je sodelovala Dravska divizijska oblast. Pravilnik bo imel določbe za enotno markiranje po vseh planinah in za varstvo vseh orientacijskih naprav v banovini. Vseboval bo kazenskopravne sankcije za slučajne prekršitve ene ali druge izmed določb. K našemu osnutku bo pristavila svoje točke tudi Banska uprava, nakar se bo osnutek predložil odseku za turizem trgovinskega ministrstva, ki bo nato izdalo zadevno uredbo.

Literarno-znanstveni odsek je organiziral več lepih predavanj, priredil je veliko alpinsko razstavo na letošnjem jesenskem velesejmu in je dobil za to priliko pregled gradiva, ki naj bi tvorilo temelj bodočemu alpskemu muzeju SPD. Alpinska razstava je vzbudila zelo veliko pozornost. Bila je odlično urejena. Odsek se bavi z reorganizacijo Planinskega Vestnika; tiskal se bo na boljšem papirju, imel bo boljše in številnejše ilustracije, nove platnice, vsaka številka bo imela prilogo: umetniško sliko, ena številka v letu bo imela tako sliko v barvah. Vsebinsko se bo posvečala posebna pozornost alpskemu udejstvovanju domačih in tujih planincev v gorskih področjih izven države.

Reševalni odsek je končno premotril celo delo. Ves elaborat bo itak z okrožnicami predložen vsem podružnicam; tu se omenijo le glavne točke: osredotočenje celokupne reševalne službe pri centralnem reševalnem odseku v Ljubljani, opredelitev delokroga obstoječih reševalnih postaj, ustanovitev novih reševalnih postaj, določitev njihovega delokroga ter njih vodij, seznam reševalnih ekspedicij. Dalje ureditev reševalnega materiala in dnevnic za reševalno moštvo, maksimiranje števila reševalne ekspedicije itd. Na Jesenicah se je ustanovila nekaka centralna reševalna postaja za vse podružnice iz Gorenjesavske doline; pri njej bo osredotočeno reševalno delo, bo pa Jeseniška reševalna postaja delovala v tesni zvezi z Ljubljansko reševalno centralo.

Reševalni odsek je bil lani finančno pasiven; finančne potrebe so bile velike, pobiranje reševalnega prispevka pa je pri nekaterih podružnicah pomanjkljivo, ponekod se prispevek sploh ne pobira, dočim mora centralni reševalni odsek čimprej poskrbeti za to, da bodo imele vse postaje moderno turistovsko opremo in dovolj potrebnih pripomočkov; treba bo tudi posebej urediti zimsko reševalno službo.

Fotoamaterski odsek se je pečal zlasti z vprašanjem preskrbe naših koč z lepimi, dobrimi razglednicami. V to svrhu je pozval naše znane amaterje, da predlože albume svojih posnetkov, iz katerih bo potem tekom zime poseben odsek izbral najboljše slike. Ta izbor bo potem gospodarjem koč stalno na razpolago, da bodo mogli zbrati lepe umetniško dovršene razglednice za prodajo v kočah. Razen tega pa sodeluje odsek pri reformi ilustracij za Planinski Vestnik.

Društvena knjižnica se lepo izpopolnjuje; nabavilo se je v zadnjem letu precej novih del, osobito iz literature o moderni tehniki alpinizma, o moderni fotografiji, o pomembnih alpinističnih činih zadnje dobe itd. Tudi število revij se je znatno pomnožilo, in sicer dobivamo te revije od raznih planinskih organizacij iz tu- in inozemstva v zameno za naš Planinski Vestnik.

Razmerje Osrednjega društva napram podružnicam, katerih ena (v Bohinju) se je nanovo ustanovila, je jako dobro. Večina podružnic lepo sodeluje; neka je pa takih, ki ne dajo odgovora na okrožnice Osrednjega Odbora in se sploh zadržijo pasivno, s čimer je seveda otežkočeno delo. V raznih panogah udejstvovanja je Osrednje društvo postopalo v sporazumu z drugimi planinskimi ali sploh sorodnimi organizacijami, kakor s klubom »Skala«, z J. Z. S. S. itd.

Društvena pisarna, v kateri je bil poleg dveh uradnikov nameščen med letom še sluga, je imela polno dela. Obilica dela se vidi tudi iz tega, ker je dospelo na pisarno v času od 1. januarja t. l. do danes 2500 vlog, dočim se jih je odposlalo nekaj več kakor toliko. Delo v pisarni je narastlo tudi radi tega, ker je sedež Saveza planinskih društev Jugoslavije sedaj v Ljubljani in se vodijo upravni posli Saveza tudi v naši pisarni, seveda čisto ločeno od društvenih poslov.

Osrednji Odbor je vodil delo za redakcijo novih pravil; pri Osrednjem društvu je bilo več sestankov odseka za to redakcijo, dvakrat pa se je doslej sestal širši odbor za redakcijo pravil. Odbor dela složno in bo kmalu zaključil svoje delo.

Osrednji Odbor je interveniral na pristojnem mestu z nasveti in željami, ki se naj vpoštevajo pri sestavi zakona o turizmu, proučeval je važni predmet določitve rezervnih terenov (tkzv. alpske pustinje), interveniral neštetokrat pri civilnih in vojaških oblastvih zaradi incidentov na mejah, na železnicah itd. Dalje se je odbor trudil, da bi pridobil več ugodnosti za člane SPD; v to svrhu se je obrnil na Paroplovne družbe, avtobusna podjetja, kopališča in hotele. Dosegli smo v tem oziru nekaj uspehov, o čemer so bili člani obveščeni v Planinskem Vestniku in v časopisih. Upravna oblast je postavila lani zahtevo, da se mora vsak član, ki prenoči v koči, ravnotako vpisati na poseben prijavni list, kakor velja to za gostilniške obrate v mestih. Če bi ta praksa obveljala, bi pomenila za nas hudo otežkočenje. Oskrbniki koč bi težko zmogli to popisovanje, posebno kadar bo naval turistov; streči gostom in pisati prijavnice ne bodo mogli obenem. Prihajale bodo tako pritožbe od turistov in od oblasti in težko bo odpomoči. Osrednji Odbor je radi te stvari mnogokrat interveniral in deloma je bilo ugodeno našim željam.

Kontrola v kočah, v smeri, da se ugotovi, če je dotični član na tekočem s članarino (ker le tedaj more uživati članske olajšave), je mnogo olajšana po uvedbi novih članskih izkaznic. Ta kontrola je zelo važna za finančni prospeh.

Osrednje društvo se je udeležilo po svojih predstavnikih raznih svečanosti v naši in v drugih banovinah, tako zborovanj, otvoritev koč, spominskih slavnosti itd. V mesecu juniju se je vršila v Beogradu tujsko prometna razstava, na kateri smo bili udeleženi z nekaterimi objekti, na jesenskem velesojmu pa smo nastopili s krasno planinsko razstavo.

Da se je zbralo potrebno gradivo za razmotrivanje vprašanja uspešnega oskrbovanja koč, se je ustanovila komisija z nalogom, da obiše koč ne napovedano. Komisija je obiskala skoro vse koč in je predložila svoje predloge na podlagi opaženih nerednosti. Preko zime se bo ta material preštudiral. — Za koč in hotele smo uvedli institucijo gradbenih nadzornikov. Poleg gospodarja-člana odbornika ima zdaj vsaka koč in vsak hotel še gradbenega nadzornika-strokovnjaka tehnika. Gradbeni nadzornik obiskuje svojo koč in stavi predloge najprej v gradbenem odseku, na podlagi izdelanega referata pa v Osrednjem Odboru.

Kar se tiče reciprocitete, imamo tako razmerje, razen s tuzemskimi in inozemskimi slovanskimi organizacijami, edino-le z dunajsko Bergsteiger-Vereinigung. To razmerje se je izkazalo za zelo koristno. Naši člani uživajo članske ugodnosti v mnogih kočah navedene organizacije v Avstriji, razen tega pa nam je dala ta organizacija še ugodnost, da moremo člani SPD pristopiti tamkaj kot člani za zelo znižano članarino; ta pristop izvrši za naše člane kar naša pisarna pri Osrednjem društvu. Naši člani se torej lahko tukaj vpišejo za člane Bergsteiger-Vereinigung. Ti člani imajo znižane vožnje v Avstriji, tam tudi mnogo drugih ugodnosti, razen tega uživajo reciprociteto v vseh kočah italijanskega planinskega društva, kar je zelo važno za obiskovalce posebno zapadnih Julijskih Alp, ki so, dasi slovenske, že v Italiji.

Važna je propaganda za cilje planinskega društva po časopisju. V tem pogledu si je Osrednji Odbor mnogo prizadeval in je upati, da bodo vodstva časopisov dovolila otvoritev stalne rubrike pod naslovom »Planinstvo«, kjer bomo poročali članstvu o vsakem važnem dogodku, ga obveščali o predavanjih, turah itd.; ravnotako podružnice. Seveda bo imela ta kolona svoj pomen samo tedaj, če se bodo objavljali naši prispevki in oglasi brezplačno. Tudi v tem pogledu se upamo sporazumeti z dotičnimi listi; posebno se vodijo tozadevni pogovori z vodstvom »Jutra«, ki še vedno zahteva plačilo tudi za najkrajše obvestilo.

Tajnikovo poročilo skupščina odobri brez debate.

G. dr. Senjor poda kot nadzornik poročilo o delovanju posameznih podružnic, ki izkazujejo po večini občuten padec članstva in slabo finančno stanje. G. dr. Senjor objasnjuje, zakaj poročilo ni celotno; ponovno je prosil vse podružnice za podatke, toda nekatere se niso odzvale. — Samostojno podata poročilo delegata Škofjeloške in Kamniške podružnice, ker sta se obe podružnici zakasneli z oddajo svojih poročil nadzorniku g. dr. Senjorju. Posebno je g. dr. Senjor apeliral na podružnice, naj svoj denar, namenjen razvoju planinstva, porabijo samo in res v te svrhe.

G. Josip Cesar predlaga kot prispevek podružnic po Din 2-50, za članarino pa kakor doslej Din 25,—, kar se sprejme soglasno.

Predsednik apelira na podružnice, naj plačujejo svoje prispevke redno.

Volitev poverjenikov podružnic za leto 1933 v širši Osrednji odbor. Na podlagi sklepa širšega Osrednjega odbora predlaga g. dr. Senjor, da se izvolijo za člane gg.: Podboj (Litija), Šetinc (Jesenice), dr. Prešern (Radov-

Ijica), Baša (Zidani Most); za namestnike pa gg. Ule (Mežica), Mayer (Kranj), Kvac (Slovenjgradec). Glasujejo le delegati podružnic; predlog je soglasno sprejet.

Za društvenega nadzornika predlaga g. Šetinec g. dr. Senjorja, za namestnika pa gg. Pučnika in dr. Šnuderla. Ker g. dr. Šnuderl mesta ne sprejme, predlaga g. Pučnik na njegovo mesto g. Šetinca. Predlog je sprejet. — G. dr. Senjor izjavlja, da ne bi rad nosil težke naloge nadzornika. Sprejme mesto le pod pritiskom razmer, ker ne vidi drugega izhoda.

Kot delegate za Savez planinskih društev Kraljevine Jugoslavije predlaga g. dr. Vrtačnik sledeče gg.: dr. Tominška Frana, dr. Pretnarja Josipa, dr. Vovka Viktorja, Cesarja Josipa, dr. Senjorja Davorina; za namestnike pa gg.: Pučnika Konrada, dr. Prešerna Jakoba in ravnatelja Lajovica Albina. Predlog je soglasno sprejet.

Točka 8 dnevnega reda glede naznanjenih predlogov in pritožb odpade, ker ni bilo nikakega predloga.

Predsednik dr. Pretnar omenja, da so bile nekatere idejne smernice društva razvidne že iz poročil delegatov. Ker se na njegov poziv, da se javijo udeleženci glede te točke ne odzove nihče k besedi, omenja vprašanje reševalnih prispevkov. Možnosti ponesrečenja so danes podesetorjene; zato so prispevki še bolj potrebni. Sredstev ni na razpolago (niti za material, niti za dnevnice). Namen reševalnih prispevkov je dosežen le, če se dajo prispevki v enoten fond, ki ga upravlja centralni reševalni odsek in ki seveda krije stroške za reševanje v celotnem okolišju SPD. Letos smo dobili 3000 Din manj, nego smo izdali za reševalno službo. Pritožujejo se tudi reševalci, da so za svoje naporno delo premalo plačani. Pravi se, da se v nižinskih postojankah in hotelih ne more pobirati reševalni prispevek. Osrednje društvo ima tudi hotele, kjer se prispevki ne pobirajo, ono pa bo pripravljeno žrtvovati del čistega dobička iz teh postojank za reševalno službo. Zato naj tudi pri podružnicah ne bo izjeme za te dajatve. Tovariška in moralna dolžnost in odgovornost nas veže, da vsi skrbimo za dobro urejeno reševalno službo in da vsi prispevamo, ne samo Osrednje društvo. G. predsednik prosi konkretnega predloga.

Vprašanje se razmotriva stvarno od več strani (dr. Senjor, Krapež, Šabec, dr. Vovk, Lajovic, Cunderč, dr. Šnuderl, dr. Tičar); soglasno se sklene, da se pobirajo prispevki od vseh postojank, odnosno pri Osrednjem društvu in pri vseh podružnicah, da pa ima širši osrednji odbor določiti za nižinske postojanke in hotele primeren način prispevanja.

Predsednik poroča nadalje, da se je o društvenih pravilih razpravljalo i pri Osrednjem odboru i pri podružnicah. Razprava še ni zaključena in zrela za skupščino. Misli, da smo glede uspeha lahko optimistični; kajti v načelnih stvareh smo se zedinili. Osnutek širšega redakcijskega odbora bo kmalu končan in urejen, tako da pride pred poedine edinice in pred skupščino. Samo vprašanje glede nekaterih koč se bo prej predložilo širšemu Osrednjemu odboru.

Pri slučajnostih se ponovno (g. Ule) naglaša, naj bi vsi dnevnikarji kazali društvu isto naklonjenost; železniške ugodnosti pa se naj povečajo. — Nadalje se izraža želja, da se naj skupščine vršijo v različnih krajih in se za delegate doseže polovična vožnja (gg. Kvac, dr. Senjor, dr. Vrtačnik). Za kraj prihodnje skupščine se predlaga Kranj.

Nato se skupščina zaključuje.

Širši Osrednji Odbor SPD je imel dne 22. oktobra 1932 v Ljubljani važno sejo, ki so se je udeležili gg. dr. Pretnar (predsednik), dr. Vrtačnik, dr. Vovk, Cesar, dr. Mrak, dr. Breclj, Vilhar, dr. Senjor, Pučnik, Ule, Majer in dr. Hrašovec. — Razprava o važnih društvenih zadevah je bila zelo živahna; o dalekosežnejših poročamo izvlečkoma.

Predsednik g. dr. J. Pretnar poroča o poslih, ki jih je izvršil v zadnjem času Osrednji Odbor, osobito o delu na gospodarskem in upravnem polju; pozitiv-

nost tega dela so čutile pač tudi podružnice same. Revizija koč se je dosledno nadaljevala. Ko bo končana in material zbran, se bo pregledal in šlo se bo energično na odpravo napak. — Ustanovil se je gradbeni fond in se je uvedel gradbeni prispevek, ki ga plačajo obiskovalci koč; zaradi ekonomskih neprilik pa finančni efekt ni velik. Nekaj koč se je med letom popravilo, tudi hotel »Zlatorog«; gradilo pa se je tudi pri podružnicah razmeroma mnogo. Osrednje društvo in podružnice so delovali sporazumno in z lepimi uspehi. Škoda, da stojijo nekatere podružnice nedelavno popolnoma ob strani. Za prepotrebno organizacijo dela na markacijah so se n. pr. poslale okrožnice na vse podružnice, toda odgovorilo jih je kljub ponovnim urgencam samo 16. — Reševalni odsek se je trudil, da najde rešitev tega morda najtežavnejšega problema v društvu. — Osrednji Odbor je mnogokrat interveniral pri raznih upravnih oblastvih za različne naše interese, tako pri železniški upravi. Med drugim se je doseglo, da je vozil letos — prvič! — turistovski vlak tudi še po 15. septembru. Zdaj se dela na tem, da se uvedejo turistovski vlaki tudi pozimi, posebno pa za doseg večjih ugodnosti pri osebni vožnji. — Planinski Vestnik se bo po opremi, posebno s slikami, prenovil in lepšal, dobi na ovitek novo sliko, članki se bodo večkrat ilustrirali, priloge bodo prav umetniške (tudi večbarvne) i. sl. Ob večjih gmotnih žrtvah pa pričakuje društvo tudi več naročnikov, posebno če podružnice vrše dobro propagando.

Pri vladi se izdeluje nov zakon o turizmu. Važno je, da sodelujejo možje, ki imajo vpogled v naše delovanje in znajo presojati posebno prevažna pravna vprašanja, ki se tičejo našega društva. — Redakcijski odbor za sestavo pravil dela uspešno in to v smeri sporazuma. — Končno obžaluje predsednik, da novinarstvo ne posveča planinarstvu iste pažnje ko sportu.

Društveni nadzornik g. dr. Davorin Senjor poroča o delovanju posameznih podružnic. Nekatere so agilne in delavne, nekatere delajo manj, nekaj je pa takih, ki nič ne delajo. Ne pomaga noben opomin; tudi Osrednjemu Odboru res ne odgovarjajo na pozive. Nekatere podružnice se imajo bolj za olupševalna društva in se malo brigajo za pravo planinstvo. Obstojajo pa pri nekaterih res težave, tudi ekonomske prilike igrajo vlogo. Več podružnic je v nekaki latentni krizi. Z dnevnim časopisjem imajo iste težave. — G. dr. Senjor dalje poroča o nenaklonjenosti, ki jo kažejo na Pohorju neki veleposestniki tamošnjim podružnicam radi koč in markacij. Banska uprava pa gre podružnicam na roko. Predlog za razlastitve ni imel uspeha.

Glede markacij pojasni predsednik, da markacijski odsek izdeluje skupaj z gg. od Dravske divizijske oblasti osnutek zadevne uredbe.

Finančno stanje je težko i pri podružnicah i pri Osrednjem društvu. Na predlog g. dr. Hrašovca se bo skušalo najti pota, da se to stanje olajša.

Obširno se razpravlja o reševalnem vprašanju (poročevalec dr. Breclj); posebno dr. Mrak stavi stvarne predloge. Izvoli se reševalni odsek, in sicer za načelnika g. Stanko Hudnik; za člane gg. dr. Hrašovec, dr. Breclj, dr. Mrak. Savinjsko podružnico zastopa g. dr. Hrašovec; gorenjske podružnice bodo predlagale svojega člana. Članom reševalnega odseka se naloži, da formulirajo konkretne predloge v smislu današnje debate do prihodnje seje Š.O.O.

Pobiranju vstopnine v kočah se članstvo mnogokje upira; zato je vstopnina ponekod (n. pr. v kočah na Pohorju) odpravljena; drugod se je to zgodilo deloma.

Glede markacij opozarja g. dr. Senjor, da si jih na svoj način napravljajo tudi zasebniki (posebno gostilničarji) v svoje svrhe. — Ta zloraba bo odpravljena z novim zakonom (pravilnikom), ki se o markacijah pripravlja.

Na predlog dr. ja Hrašovca se sklene čimprej nanovo nasekati stopinje v skali na poti s Kredarice na Triglav; takisto je potrebna poprave pot z Malega na Veliki Grintavec.

Glede morebitne ustanovitve nove podružnice v Ratečah se po paznem razmotrivanju sklene, da se pred odločitvijo vpraša za mnenje Kranjsko-gorske podružnice.

Odobri se predlagano preimenovanje Litijske podružnice tako, da se bo odslej imenovala: »Podružnica SPD Litija—Zagorje«.

G. predsednik povdarja, da so podružnice Osrednjemu društvu dolžne znatne zneske na zaostalih prispevkih in prosi podružnice, naj se ti dolgovi čimprej poravnajo. Sklene se, da bodo plačale podružnice Osrednjemu odboru stare tiskovine, stare legitimacije itd. samo po učinkovitih izdatkih. Z opozoritvijo na ta dolg se na predlog g. predsednika ugotovi, da imajo na skupščini glasovalno pravico delegati le tistih podružnic, ki so poravnale vse te obveznosti pri Osrednjem društvu, kakor je to bilo soglasno sklenjeno na skupščini SPD dne 19. julija 1931.

Prihodnja seja tega Širšega Odbora je bila dne 5. novembra 1932.

Zadevo reševalnega prispevka bo rešila skupščina; vendar pa opozori predsednik dr. Pretnar, da je zelo pereče vprašanje reševalne službe pozimi, za kar se doslej ni skoro nič storilo. Nadalje poroča predsednik, kaj se je načelno sklenilo na seji zastopnikov reševalnega odseka ter reševalnih postaj, namreč: 1. mrtveci se rešujejo ravnotako kakor poškodovani; 2. rešuje se vsak turist, ne oziraje se na to, je li član ali ne; 3. za opravo se je sicer že veliko žrtvovalo, vendar je še nepopolna in jo je nujno treba izpopolniti; 4. dnevnice so se določile tako: nosači dobe 80 Din; reševalci v lahkem terenu 150 Din, v težkem najmanj 200 Din dnevno. Za izredne okoliščine se sme dati, oziroma sme reševalec zahtevati tudi več. — V zvezi s tem poroča predsednik, da se je lani za reševanje izdalo okroglo 28.800 Din, dohodki pa so bili manjši in je bilo treba poseči po rezervnem fondu. Zato je nujno, da se rezervni fond poveča. Lahko pridejo časi, ko bomo imeli težke nesreče, a moralna odgovornost zadene ne samo centralo, ampak solidarno vse podružnice, ki se zato naj ne odtegujejo prispevanju.

Z uvaževanjem izredno slabega gmotnega stanja podružnic se to leto izjemoma pripuste na skupščino delegati tudi onih podružnic, ki so s prispevkom Osrednjemu društvu še na dolgu.

Kot delegati za Savezno skupščino se predlagajo za izvolitev skupščini SPD gg: dr. Fran Tomišek, dr. Vovk, dr. Pretnar, Cesar in bodoči nadzornik (ki ga bo skupščina SPD še izvolila); namestnika: dr. Prešern in Pučnik. Ostale delegate voli skupščina.

Borovniška podružnica je likvidirala.

Mariborske podružnice SPD zimskosportni odsek je imel dne 18. oktobra 1932 svoj občni zbor. Vodil ga je zelo brižni načelnik Božidar Gajšek. V svojem poročilu je najprej izrekel posebno zahvalo odsekovim funkcionarjem. Odsek je uspešno deloval za povzdigo zimske turistike in napredek tujskega prometa v Pohorju pozimi. Da je odsek usmeril vse svoje delovanje v to svrhu, je vzrok ta, ker so zimskosportne naloge, ki si jih je zadal pri svoji ustanovitvi, prevzele in jih s pridom izvajajo že druge sportne organizacije. Odnosaji do sorodnih društev in nadrejene organizacije so bili v celoti prav prisrčni. Finančno stanje odseka ni baš sijajno; odpadle so v preteklem letu podpore, edini dohodek je bila članarina ter prebitek kegljaških večerov.

Tajniško poročilo je podala agilna tajnica Ljubica Cingerle. Odsek šteje 230 rednih članov. Ustanovljen je bil tudi poseben vojaško-dijaški pododsek, ki se je pod vodstvom kapetana Jančikovića zelo aktivno udeleževal. Aljažev klub je ob vsaki priliki skrbel za službo božjo na naših planinah. Odsek goji tudi

družabnost med člani; v ta namen prireja kegljaške večere in plesne vaje. Med letom je prevzela podružnica SPD sama oskrbo zavetišča na Ribniškem sedlu; s tem je bil odvzet velik dohodek odsekovi blagajni. Odsekovi fotoamaterji so priredili od 28. junija do 8. julija v Mariboru prvo fotografsko razstavo, ki je dosegla popoln uspeh. Veliko zanimanje javnosti so izzvala planinska, deloma skioptična predavanja, ki so jih imeli znani naši fotoamaterji in planinci Vales, Švigelj, Cizelj in Koranek. Vsa predavanja so bila dobro obiskana. Da se olajša delo odboru in da se razvije uspešnejša propaganda za Pohorje, je bil izvoljen poseben propagandni odsek; izdal je propagandno brošuro o smuških tečajih s prvo smuško karto Pohorja, ki je bila razdeljena brezplačno po vsej državi. Vremenska poročila so prihajala še precej redno in so se oddajala dalje v večja jugoslovanska mesta. Prirejenih je bilo na Pohorju 5 smuških tečajev, ki so vsi zabeležili lepo udeležbo in zadovoljive uspehe. Zelo priljubljeni so postali tudi izvrstno aranžirani odsekovi zimski izleti. Odsek je priredil 3 smuške tekme; njegova tekmovalna ekipa se je udeleževala z uspehom tudi tekem drugih klubov.

Blagajniško poročilo skrbne Slave Basiakove izkazuje 118.934 Din denarnega prometa; odsekovo premoženje znaša 14.845 Din. Na predlog pregledovalcev računov dr. Orožna in dr. Senjorja je bil izrečen odboru absolutorij, s pohvalo.

Za tehnični odsek je poročal inž. Rungaldier in je opisal vse veliko delo ter požrtvovalno udeležbo članstva na raznih smuških tekmah. Gospodar Divjak je poročal, da je vrednost odsekovnega inventarja 7666 Din. Za fotosekcijo je poročal Vales, za kegljaški krožek pa Majer.

V novi odbor so bili izvoljeni: predsednik B. Gajšek, odborniki: Majer, kpt. Jančiković, Basiakova, Cingerletova, inž. Rungaldier, Vahtar, Divjak, dr. Kralj, prof. Šilc, Alfred Kralj, inž. Petriček, dr. Sekula, Pič, Pivka, dr. Jehart, Vales, Kanc, dr. Rutar, Cizelj, Gajškova, Boltavzer in Zorzut; pregledniki računov: dr. Senjor, dr. Orožen in Vošinek.

O raznih zadevah, tičočih se odseka in njegovega bodočega dela, so spregovorili pri slučajnostih še dr. Senjor, ravnatelj dr. Tomišek, dr. Jehart in Golubovič, ki so se obenem zahvalili za pozdrave.

Predavanje o Kavkazu. (H. Slezak.) — SPD v Ljubljani je dne 8. novembra priredilo predavanje dunajskega alpinista H. Slezaka o njegovih turah v Kavkazu. Kak napredek v alpinistiki napram tistim časom, ko sem jaz prehodil Kavkaz!

Pred leti so smatrali Elbrus (5631 m) za nedostopno goro; v letu 1829. si ga je ruska znanstvena ekspedicija poskušala osvojiti; toda dospela je le do 5200 m. Prvi pa je splezal Kabardinec Kilar sam na ta vrh. Tudi pozneje so Rusi večkrat — pa zaman — skušali zmagati vrh. Leta 1874. so pa Angleži Grew, Joker in Gardiner osvojili Elbrus in so se po tem uspehu še nadalje zelo zanimali za Kavkaško gorovje. Sledili so jim pa tudi Nemci, ki so ustanovili v Monakovem posebno planinsko organizacijo, ki je pošiljala planinske ekspedicije predvsem na Kavkaz; imeli so švicarske in tirolske vodnike, ker se domačini posebno na Elbrus in na Kasbek niso upali, češ, da na teh gorah stanujejo duhovi, ki vsakemu zabranjujejo prihod. — Še nekaj let pred svetovno vojno so rabili za naskok Elbrusa in za povratek 14 dni.

Leta 1929 pa so nemški planinci v Kavkazu osvojili, brez vodnikov, 10 večinoma izredno težavnih gora. Rekordne je tudi obisk Elbrusa. Alpinist Slezak je s svojim tovarišem nočeval že prvo noč v planinski koči, ki je zgrajena iz pločevine. Drugi dan je rabil od planinske kočice na vrh 8 ur, navzdol pa s smučmi le 1¼ ure, a v dolino 3½ ure ... Kak napredek! — Na raznih slikah smo videli prelepe gore; pogrešal pa sem slik nekaterih najlepših Kavkaških gora. Alpinist

Slezak je pač obiskal predvsem gore, na katerih še ni bil noben alpinist, da je s tem pridobil nemškemu planinskemu društvu novih favorik.

Slezak je naskočil Kavkaško gorovje od severa. Na severu so pa te gore večinoma gole, prelazi so ozki, pobočja strma in skalnata — torej so od te strani Kavkaške gore težje dostopne. Vse drugačno je južno pobočje, kjer se pričinja večni sneg šele v višini 3500—3900 m. Še večja razlika je v dolinah; saj pridelujejo v Abhaciji tudi bombaž, sladkorni trs, čaj itd. Izhodišče je bilo Slezaku prvogorsko selo v Svaneciji; leži pa to selo v višini nad 2000 m!

Izmed podrobnosti naj omenim tole: Slezak nam je kazal na sliki lovca, ki je ustrelil že 500 kozorogov. Mari mu je verjel? Vedeti moramo, da tudi kavkaški lovci v svojih pripovedovanjih ljubijo — latinščino. Kozorogov je namreč na Kavkazu že več desetletij, posebno v nekaterih predelih, le malo. Kavkaški možje prepuščajo namreč vse delo svojim ženam, sami pa radi stikajo po gorah za kozorogi, in sicer s puško ali pa jim nastavljajo zanjke; če dobijo kozoroga živega, ga prodajo za drag denar v Švico.

Predavanje nam je predvsem pokazalo, na kako visoki stopinji je nemška alpinistika, predvsem v hoji po ledu in po strmih snežiščih; v tem sigurno ne zaostajajo za najboljšimi angleškimi alpinisti. Ljudevit Stiasny.

Smučarji, na Peco! — Podružnica SPD »Peca« (Mežica-Črna) se je odločila, da bo imela v letošnji zimski sezoni Uletovo kočo na Peci celo zimo odprto smučarjem. Peca je izrazito visokoalpinski smučarski teren, je pa tudi pozimi brez posebnih težav dostopna. Uletova kočica lahko sprejme v kurjene sobe do 50 smučarjev. Tudi prehrana se bo stavila na najnižje cene.

Vznožje Pece, t. j. Podpeca, Riška Gora, Mežica in Črna, je izrazit srednjegorski teren, posebno priporočljiv za smučarske tečaje. Iz Mežice in Črne se lahko delajo celodnevni izleti ob vznožju Pece; tu se vršijo vsako zimo medklubske tekme. Kdor je le enkrat pozimi posetil Mežiško dolino in Peco, ne bo več okleval in postal nje stalni obiskovalec. Kdor še ni bil pozimi v Mežiški dolini, pod Peco ali na Peci, naj pride letos. Zadovoljen bo tam, na tej najsevernejši obmejni točki naše države.

Vse informacije nudi radevolje podružnica SPD »Peca« v Mežici.

Spominski križ † prof. dr. Jesenku. — Dne 20. novembra 1932 so zimski sportniki, planinci in domačini v Komarči na potu, kjer se je vseuč. prof. dr. Fran Jesenko, namenjen v Triglavski narodni park, smrtno ponesrečil, odkrili ponesrečencu macesnov spominski križ, na katerem je ovalna bronasta plošča z napisom: »Jugoslovenski zimskosportni savez v spomin I. svojemu predsedniku, univ. prof. dr. Franu Jesenku, ki se je tu ponesrečil 14. VII. 1932.« Podpredsednik te zveze, dr. Ciril Pavlin, je orisal pokojnikove zasluge za prirodopisne vede ter za gojitev sporta, posebno zimskega, v prirodi. Njegovim besedam se je pristrčno pridružil v imenu gorenjskih smučarjev in Bohinjcev g. Tomaž Godec.

Člani »Österreichische Bergsteiger-Vereinigung« se opozarjajo, da ugodnosti na avstrijskih železnicah itd. na podlagi plačilne znamke, ki je nalepljena na članski izkaznici, ne bodo veljale do 31. januarja 1933, temveč na podlagi letošnjih članskih legitimacij samo do 31. decembra t. l. Tako je odredila uprava avstrijskih železnic. — Člani, ki reflektirajo na uživanje imenovanih pravic že za začetek leta 1933., morajo pravočasno obnoviti članarino in si zlasti pred 1. januarjem 1933 opremiti člansko izkaznico s plačilno znamko za leto 1933.

Vse posle in tudi sprejem novih članov opravi pisarna Osrednjega društva SPD v Ljubljani, Masarykova c. 14/I. (palača Grafikov). Članarina znaša Din 35.—, seznam koč (Merkheft) Din 4.—, planinski znak Din 20.—.

Znamka, katera da pravico za ugodnosti na železnicah in drugih napravah, ne bo stala več 0-50 S, temveč stane odslej 1-50 S. Zato pa imajo člani odslej širše

ugodnosti na železnicah v Avstriji. Kdor pa ne reflektira na ugodnosti na železnicah, dobi znamko tudi naprej za 0.50 S. Član, ki se javi, naj navede, katero znamko želi, da mu bo mogla pisarna ustreči.

Club Alpino Italiano v letu 1931. — CAI je na letošnjem občenem zboru pokazal velik napredek. L. 1920. je štel 10.450, koncem 1931. pa 48.431 članov. Zavetišč ima vsega 318. Odkar so sedež društva prenesli iz Turina v Rim in odkar fašistična vlada smatra to planinsko društvo za »Istituto educativo nazionale« (»narodni vzgojni zavod«), odtlej društvo rapidno napreduje. Lansko leto so po iniciativi Mussolinija društvu priklopili vso vseučiliško mladino kot posebne odseke. Na letošnjem internacionalnem kongresu alpinskih društev v Chamonix-u je bila Italija dobro zastopana; dosegla je, da se bo drugo leto kongres vršil v Ampezzo na južnem Tirolskem. Društvo je v ozkem stiku s komisarijatom za turizem.

Z ozirom na naše razmere želimo, da bi se ravno akademska mladina bolj zanimala za alpinizem in da bi se ji omogočila organizacija kot poseben odsek Slovenskega Planinskega Društva. T.

Na ogled. — Ivan Podlesnik, »Spomini iz Ljubljane«, Samozaložba. Ljubljana 1932. — Cena ? — Devet opisnih člankov združuje knjiga. Snov: zasmehovanje (ne vedno fino) ljubljanskih razmer ob in po potresu, posebno v »boljši« družbi; vmes se najdejo tudi resne opazke.

POZIMI ODPRTE PLANINSKE KOČE S. P. D. — V zimski dobi 1932/33 so odprte in oskrbovane sledeče planinske koče in domovi: Dom v Kamniški Bistrici, Dom na Krvavcu, Koča na Veliki Planini, Valvasorjeva koča (v njej je ključ za Prešernovo kočo), Koča na Ljubniku, Dom na Mrzlici, Dom na Mirni Gori, Tomazinova koča na Sv. Gori, Koča na Sv. Planini, Dom na Lisei, Dom na Kofcah, smučarsko zavetišče na Zelenici, okrepčevališče na Ljubelju, restavracija na Boču, Piskernikova in Tillerjeva koča v Logarski dolini, Mozirska koča na Mozirski Planini, Celjska koča v Celjskem pogorju in vse koče na Pohorju.

Naše slike. Na prilogi: Campanile di Val Montanaria, k str. 247. članka M. M. Debelakove.

Opozorjamo na oglas B. Motoh, Ljubljana, Vodnikov trg 5!

VSEBINA: Mira Marko Debelakova: Carnia (str. 241). — Marijan Lipovšek: Okrog Dražkovca (str. 251). — Uroš Župančič: Moje zimske ture in plezalni poskusi (str. 258). — I. L.: Naša tujska industrija (str. 259). — Danilo Kostajnshek: Čez hrib in dol: V Binkoštih po Kamniških Alpah 1932 (str. 259). — Obzor in društvene vesti: Redna skupščina delegatov SPD (str. 261). Seja Širšega Osrednjega Odbora SPD (str. 267). Občni zbor zimskosportnega odseka Mariborske podružnice SPD (str. 269). Predavanje o Kavkazu (str. 270). Smučarji, na Peco! (str. 271). Spominski križ † prof. dr. Jesenku (str. 271). Člani »Österreichische Bergsteiger-Vereinigung« (str. 271). Club Alpino Italiano v letu 1931 (str. 272). Na ogled (str. 272). Pozimi odprte planinske koče SPD (str. 272). Naše slike (str. 272).

Za uredništvo odgovarja: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani; njegov predstavnik je dr. Josip Pretnar, tajnik ZTOI v Ljubljani. — Tiska tiskarna Merkur v Ljubljani; njen predstavnik O. Michálek. (Priloge slik tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.) »Planinski Vestnik« izhaja 12krat na leto in stane v tuzemstvu za vse leto Din 40.—, za inozemstvo Din 60.—. — Naroča, plačuje, reklamira se pri Osrednjem Odboru SPD v Ljubljani. Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tominšek, gimn. ravnatelj v Mariboru.